جمهوری اسلامی ایران
قوه قضائیه
سازمان بازرسی کل کشور

گزارش پژوهشی

شماره ۱۲۸/ فروردین ۱۳۹۹

آشنایی با برخی شاخص های حکمرانی و فساد اداری

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

بسم الله الرحمن الرحیم

جمهوری اسلامی ایران
قوه قضائیه
سازمان بازرسی کل کشور

گزارش پژوهشی

شماره ۱۲۸، فروردین ۱۳۹۹

نام گزارش: آشنایی با برخی شاخص‌های حکمرانی و فساد اداری

گردآورندگان: آیت باقری، دکتر محمدجواد حق‌شناس و محمود مهدوی‌فر

شمارگان: ۳۰۰

نوبت چاپ: اول

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

مطالب مندرج در این گزارش نشانگر دیدگاه نویسندگان آن است و لزوماً نمایانگر دیدگاه سازمان بازرسی کل کشور نیست.

کلیه حقوق مربوط به این گزارش به سازمان بازرسی کل کشور تعلق دارد و هرگونه انتشار مطالب آن بدون کسب اجازه از سازمان، غیرمجاز است.

فهرست مطالب

گزارش در یک نگاه ۵

شاخص حکمرانی جهانی ٦

مقدمه ۶

مروری بر زیرشاخص‌ها ۶

منابع مورداستفاده ۷

روش‌شناسی شاخص ۱۰

وضعیت کشورها در شاخص۲۰۱۸ ..... ۱۲

شاخص حکمرانی پایدار ۱۹

مقدمه ۱۹

ارکان شاخص ۲۰

روش گردآوری و سنجش ۲۸

سؤالات مربوط به هر شاخص ۲۸

شاخص ادراک فساد ۳۲

مقدمه ۳۲

منابع شاخص ۳۳

روش‌شناسی ۳۵

مرور یافته‌ها ۳۶

راهکارهای پیشنهادی ۳۸
شاخص حاکمیت قانون..... ٤٠
مقدمه ۴۰
ویژگی‌های اصلی ۴۲
عوامل موردبررسی در شاخص..... ۴۵
سنجه‌های مربوط به عوامل اصلی و فرعی..... ۴۸
بارومتر جهانی فساد (خاورمیانه و شمال آفریقا)..... ۵۹
مقدمه ۵۹
یافته‌های اصلی ۶۰
توصیه‌ها ۶۱
برداشت شهروندان درمورد فساد..... ۶۲
جمع‌بندی پیمایش..... ۶۸
فرجام سخن..... ۷۰
پیوست..... ۷۱
فهرست منابع..... ۷۸

گزارش در یک نگاه

هر سنجشی نیازمند سنجش‌گر یا شاخص است. فساد نیز به‌عنوان پدیده‌ای دارای کارکردهای تأثیرگذار بر جوامع و حکمرانی در آن‌ها، از این قاعده مستثنی نیست. ازاین‌رو، محققان برای آگاهی از وجود فساد، میزان آن و ادراک عمومی نسبت به وجود و وقوع آن در جامعه و تأثیر آن بر حکومت‌ها، شاخص‌هایی را تولید نموده‌اند. نوشته حاضر برخی از این شاخص‌ها را به کمند آزمون می‌کشد.

- **شاخص حکمرانی جهانی:** این شاخص شامل شش زیرشاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی و عدم خشونت، تروریسم، اثربخشی دولت، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد است.
- **شاخص حکمرانی پایدار:** بررسی عملکرد سیاسی و ظرفیت‌های حکمرانی در دو دسته کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) و کشورهای عضو اتحادیه اروپا، وظیفه این شاخص است.
- **شاخص ادراک فساد:** این شاخص که از سوی شفافیت بین‌الملل به شکل سالانه منتشر می‌شود به رده‌بندی کشورهای مختلف جهان ازنظر میزان فساد دولتی در آن‌ها می‌پردازد.
- **شاخص حاکمیت قانون:** این شاخص، امکان مقایسه کشورهای مختلف با یکدیگر ازنظر ابعاد مختلف حاکمیت قانون را فراهم می‌آورد.
- **بارومتر جهانی فساد** (خاورمیانه و شمال آفریقا): این شاخص نیز از تولیدات شفافیت بین‌الملل است و در آن وضعیت فساد در بخش‌های مختلف جهان با نگاهی تحلیلی‌تر نسبت به شاخص ادراک فساد، سنجیده می‌شود.

شاخص حکمرانی جهانی[1]

مقدمه

با توجه به اهمیت کیفیت حکمرانی در رشد و توسعه کشورها، بانک جهانی از حدود دو دهه پیش تاکنون به بررسی سالانه وضعیت حکمرانی در کشورهای مختلف جهان می‌پردازد که نتایج این بررسی در شاخصی تحت عنوان شاخص‌های حکمرانی(WGI) منتشر می‌شود. در این شاخص حکمرانی در بیش از ۲۰۰ کشور براساس شش زیرشاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی و عدم وجود خشونت/ تروریسم، اثربخشی دولت، کیفیت مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد موردسنجش قرار می‌گیرد. این زیرشاخص‌ها مبتنی بر صدها متغیر است که از ۳۱ منبع مختلف دریافت می‌شوند و ادراک پاسخ‌دهندگان، سازمان‌های غیردولتی، عرضه‌کنندگان اطلاعات بنگاه‌های تجاری و سازمان‌های دولتی در سراسر جهان را موردبررسی قرار می‌دهند.

مروری بر زیرشاخص‌ها

در شاخص حکمرانی وضعیت شش زیرشاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی[2]، ثبات سیاسی و عدم خشونت/ تروریسم[3]، اثربخشی دولت[4]، کیفیت قوانین و مقررات[5]، حاکمیت قانون[6] و کنترل فساد[7]موردبررسی قرار می‌گیرد.

1 .Worldwide Governance Indicators
2 .Voice and Accountability
3 .Political Stability and Absence of Violence/Terrorism
4 .Government Effectiveness
5. Regulatory Quality
6 .Rule of Law
7 .Control of Corruption

در زیرشاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی نظرات شهروندان درخصوص اینکه چقدر قادر به مشارکت در انتخاب دولت هستند و همچنین میزان آزادی بیان، آزادی انجمن و رسانه‌های آزاد دریافت می‌شود (Kaufmann &etc, 2010: 3).

در زیرشاخص ثبات سیاسی و عدم وجود خشونت/تروریسم احتمال اینکه دولت ازطریق اقدامات غیرقانونی یا خشونت‌آمیز، ازجمله خشونت سیاسی و تروریسم، بی‌ثبات یا سرنگون شود مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

زیرشاخص اثربخشی دولت، برداشت شهروندان نسبت به کیفیت خدمات دولتی، خدمات مدنی و میزان استقلال آن از فشار سیاسی، کیفیت تدوین و اجرا و اعتبار تعهد دولت به این سیاست‌ها را دریافت می‌کند.

در زیرشاخص کیفیت قوانین و مقررات، برداشت‌ها از توانایی دولت در تدوین و اجرای سیاست‌های صحیح و مقرراتی که امکان توسعه و ارتقای بخش خصوصی را فراهم می‌کند، موردبررسی قرار می‌گیرد

زیرشاخص حاکمیت قانون، ادراک شهروندان از میزان اعتماد به قوانین جامعه و به‌ویژه کیفیت اجرای قرارداد، حقوق مالکیت، پلیس، دادگاه‌ها و همچنین احتمال وقوع جرم و خشونت را دریافت و بررسی می‌کند.

سرانجام در زیرشاخص کنترل فساد، میزان استفاده از قدرت دولتی به نفع منافع خصوصی خواه کوچک یا بزرگ فساد و نیز "تسخیر" دولت توسط نخبگان و منافع خصوصی ارزیابی می‌شود.

منابع مورداستفاده

شاخص‌های حکمرانی جهانی نظرات شمار زیادی از شرکت‌ها، شهروندان و پاسخ‌دهندگان به نظرسنجی‌های تخصصی در کشورهای صنعتی و درحال‌توسعه درخصوص کیفیت حکمرانی را خلاصه می‌کند. داده‌های این شاخص از بیش از ۳۰

منبع اطلاعاتی گرفته می‌شود که شامل مؤسسات نظرسنجی، اتاق‌های فکر، سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های بین‌المللی و شرکت‌های خصوصی است.

این شاخص توسط دانیل کافمن[1] از مؤسسه حکمرانی منابع طبیعی و مؤسسه بروکینگز و آرت کرای[2] از گروه تحقیقاتی توسعه بانک جهانی در سال ۱۹۹۹ طراحی شد. پابلو زویدو[3] و ماسیمو ماستروزی[4] نیز در توسعه و به‌روزرسانی آن نقش داشتند.

از زمان طراحی شاخص حکمرانی جهانی تاکنون، منابع مختلفی در این شاخص مورداستفاده قرار گرفته‌اند. جدول۱ منابع مورد استفاده در این شاخص از سال ۱۹۹۶ تاکنون را نشان می‌دهد (Kaufmann, 2010: 29).

جدول۱: منابع شاخص حکمرانی جهانی

نشانه اختصاری	نام منبع	نوع منبع
ADB	ارزیابی نهادی و سیاست‌های کشوری – بانک توسعه آفریقا	متخصصان (دولتی)
AFR	بارومتر آفریقا	پیمایش
ASD	ارزیابی نهادی و سیاست‌های کشوری– بانک توسعه آسیا	متخصصان (دولتی)
BPS	پیمایش محیط کسب‌وکار تجاری	پیمایش
BTI	شاخص گذار– برتسمن	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
CCR	کشورهای درحال‌گذار – خانه آزادی	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
DRI	خدمات ریسک جهانی– گلوبال اینسایت	متخصصان (بخش تجاری)
EBR	گزارش گذار – بانک توسعه و بازسازی اروپا	متخصصان (دولتی)
EIU	شاخص دموکراسی و ریسک – واحد اطلاعات اکونومیست	متخصصان (بخش تجاری)
FRH	خانه آزادی	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
GCB	پیمایش بارومتر جهانی فساد– شفافیت بین‌الملل	پیمایش

1.Daniel Kaufmann
2.Aart Kraay
3.Pablo Zoido
4.Massimo Mastruzzi

نشانه اختصاری	نام منبع	نوع منبع
GCS	گزارش رقابت‌پذیری جهانی- مجمع جهانی اقتصاد	پیمایش
GII	شاخص یکپارچگی جهانی	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
GWP	نظرسنجی جهانی- گالوپ	پیمایش
HER	شاخص آزادی اقتصادی- بنیاد هریتج	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
HUM	پایگاه داده‌های حقوق بشر و مقیاس ترور سیاسی - ریچاردز	متخصصان (دولتی)
IFD	ارزیابی عملکرد بخش روستایی- ایفاد	متخصصان (دولتی)
PRC	پیمایش فساد در آسیا - گروه مشاور ریسک اقتصادی سیاسی	پیمایش
IJT	رتبه‌بندی ریسک امنیت کشوری	متخصصان (بخش تجاری)
IPD	بانک اطلاعاتی وضعیت نهادی	متخصصان (دولتی)
IRP	شاخص انتخاباتی آفریقا	متخصصان (مردم‌نهاد)
LBO	بارومتر آمریکای لاتین	پیمایش
MSI	شاخص پایداری رسانه - هیأت مبادلات و پژوهش بین‌المللی	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
OBI	شاخص شفافیت بودجه- پروژه بین‌المللی بودجه	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
PIA	ارزیابی نهادی و سیاست‌های کشوری- بانک جهانی	متخصصان (دولتی)
PRS	راهنمای ریسک کشوری- خدمات بین‌المللی ریسک سیاسی	متخصصان (بخش تجاری)
RSF	شاخص آزادی مطبوعات- گزارشگران بدون مرز	متخصصان (سازمان‌های مردم‌نهاد)
TPR	قاچاق در گزارش‌های مردمی وزارت خارجه آمریکا	متخصصان (دولتی)
VAB	بارومتر آمریکایی- دانشگاه واندربیلت	پیمایش
WCY	سالنامه رقابت‌پذیری جهانی- مؤسسه مدیریت و توسعه	پیمایش
WMO	شاخص‌های ریسک و شرایط تجاری- گلوبال اینسایت	متخصصان (بخش تجاری)

روش‌شناسی شاخص

شاخص حکمرانی جهانی یک شاخص ترکیبی است که از طیف وسیعی از شاخص‌های مرتبط در آن استفاده می‌شود. اطلاعات گردآوری شده در این خصوص در شش خوشه براساس شش بعد حکمرانی تقسیم می‌شود. به‌منظور استانداردسازی داده‌ها در هر یک از زیرشاخص‌ها و ارائه یک شاخص تجمعی برای هر کدام، از یک روش آماری شناخته شده با عنوان مدل مؤلفه‌های غیرقابل مشاهده استفاده می‌شود.

هر یک از زیرشاخص‌های حکمرانی با میانگین‌گیری از داده‌های منابع اصلی ساخته می‌شوند که این کار در سه مرحله انجام می‌شود:

در مرحله اوّل سؤالات اختصاصی هر منبع به هرکدام از شش زیرشاخص کلیدی اختصاص داده می‌شود. به‌عنوان‌مثال، سؤال نظرسنجی مربوط به محیط نظارتی به کیفیت مقررات و شاخص آزادی مطبوعات به حق اظهارنظر و پاسخگویی اختصاص می‌یابد.

در مرحله دوّم سؤالات منابع اختصاصی ابتدا از صفر تا یک مقیاس‌بندی می‌شوند. به‌عنوان‌مثال، اگر پاسخ به یک سؤال نظرسنجی در مقیاسی از یک تا چهار قرار گیرد، امتیاز دو را به‌صورت (حداقل-حداکثر)/(حداقل-۲)= (۱-۲)/۳=۰,۳۳ مقیاس‌بندی می‌کنیم.

سرانجام در مرحله سوم از مدل مؤلفه‌های غیرقابل مشاهده(UCM) برای ارائه میانگین وزنی شاخص‌های اختصاصی برای هر منبع استفاده می‌شود. در این مدل فرض می‌شود که داده‌های مشاهده شده، یک تابع خطی است. این تابع خطی برای منابع مختلف، متفاوت است و بنابراین غیرقابل مقایسه بودن داده‌های مجدداً مقیاس‌بندی شده را تصحیح می‌کند.

مدل مذکور به منابعی که ارتباط بیشتری با یکدیگر دارند وزن بیشتری اختصاص می‌دهد و اگرچه دقت آماری شاخص‌ها را بهبود می‌بخشد اما معمولاً تأثیر زیادی بر

رتبه‌بندی کشورها در شاخص‌های کلی ندارد. همچنین درخصوص هر شاخص به هر کشور نمره‌ای بین صفر(پایین‌ترین رتبه) تا ۱۰۰ (بالاترین رتبه) داده می‌شود.

یکی از ویژگی‌های کلیدی شاخص حکمرانی این است که تمام نمرات کشورها با خطای استاندارد همراه است. این خطای استاندارد تعداد منابع موجود برای یک کشور و میزان تطابق این منابع با یکدیگر را نشان می‌دهد (هرچقدر منابع و تطابق بیشتر باشد، خطای استاندارد کوچک‌تر است). خطای استاندارد، نشان‌دهنده این واقعیت است که سنجش حکمرانی با استفاده از هر نوع داده‌ای دشوار است.

تغییرات حکمرانی در طول دوره‌های سالانه معمولاً اندک بوده و اندازه‌گیری آن معمولاً دشوار است. در مقایسه امتیازات حکمرانی برای یک کشور در طول زمان همانند مقایسه امتیاز کشورهای مختلف، باید حاشیه خطا را در نظر گرفت: اگر فاصله اطمینان برآورد حکمرانی در دو دوره با هم همپوشانی داشته باشند، داده‌های شاخص را نباید به‌عنوان نشان‌دهنده تغییرات معنی‌دار در حکمرانی تفسیر کرد. اکثر تغییرات سالیانه شاخص نسبت به حاشیه خطا که به لحاظ آماری یا عملی قابل‌توجه هستند، کوچک است و بنابراین نباید به‌منزله تغییر قابل‌توجه در عملکرد حکمرانی تفسیر شود. بااین‌حال، در خلال دوره‌های طولانی‌تر مانند یک دهه، داده‌های شاخص روند قابل‌توجهی در حکمرانی در تعدادی از کشورها را نشان می‌دهد.

تغییرات در نمره یک کشور در شاخص در طول زمان نشان‌دهنده ترکیبی از سه عامل است: ۱) تغییر داده‌های اصلی؛ ۲) اضافه شدن منابع داده جدید که تنها در دوره اخیر ارائه شده است؛ ۳) تغییر در وزن استفاده‌شده برای جمع‌آوری منابع اختصاصی. درصورت تغییرات آماری زیاد در طول دوره‌های طولانی، تغییر داده‌های منبع اصلی اغلب مهم‌ترین عامل است. برای بسیاری از تغییرات کوچک‌تر و اغلب ناچیز در دوره‌های کوتاه‌تر، ترکیبی از سه عامل باعث تغییر در نمرات کشور می‌شود.

حکمرانی در این شاخص به‌صورت ذیل تعریف می‌شود: «سنت‌ها و نهادهایی که توسط آن اقتدار در یک کشور اجرا می‌شود». این تعریف شامل سه بعد است: (الف) فرایندی که توسط آن، دولت‌ها انتخاب، نظارت و جایگزین می‌شوند؛ ب) ظرفیت دولت برای اجرای مؤثر و درست سیاست‌ها و ج) احترام به شهروندان و دولت برای نهادهایی که بر تعاملات اقتصادی و اجتماعی میان آن‌ها تأثیر می‌گذارد. ذیل هریک از موارد فوق دو شاخص تعریف می‌شود.

بانک جهانی بر این باور است که شش بعد حکمرانی را نباید مستقل از یکدیگر تصور کرد. لذا این برداشت که سازوکارهای پاسخگویی بهتر باعث فساد کمتری می‌شود یا یک دولت کارآمدتر، محیط نظارتی بهتری را فراهم می‌کند یا احترام به حاکمیت قانون منجر به فرایندهای منصفانه برای انتخاب و جایگزینی دولت و سوءاستفاده کمتر از مقام دولتی برای سود شخصی می‌شود، کاملاً منطقی است.

وضعیت کشورها در شاخص۲۰۱۸

در جدیدترین شاخص حکمرانی، وضعیت ۲۱۴ کشور یا قلمرو جغرافیایی مورد بررسی قرار گرفته است. بسیاری از این قلمروها، جزایر و مناطق خودمختار وابسته به کشورهای بزرگ‌تر هستند. در شاخص حکمرانی برخلاف اکثر شاخص‌های معتبر بین‌المللی سعی شده به‌جای رتبه‌بندی کشورها، امتیاز هر کشور در شاخص‌های شش‌گانه ارائه شود.

در شاخص حکمرانی درخصوص هر زیرشاخص به هر کشور نمره‌ای بین صفر تا ۱۰۰ اختصاص داده می‌شود که صفر نشانگر ضعیف‌ترین عملکرد و ۱۰۰ حاکی از بهترین عملکرد کشور است. بر این اساس وضعیت ۱۰ کشور دارای بهترین و بدترین عملکرد در این شاخص به این شرح است:

۱۰ کشور دارای بهترین امتیاز در شاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی

نام کشور	امتیاز
نروژ	۱۰۰
نیوزیلند	۹۹,۵۱
سوئیس	۹۹,۰۱
فنلاند	۹۸,۵۲
دانمارک	۹۸,۰۳
سوئد	۹۷,۵٤
هلند	۹۷,۰٤
لوکزامبورگ	۹٦,۵۵
کانادا	۹٦,۰٦
استرالیا	۹۵,۵۷

۱۰ کشور دارای پایین‌ترین امتیاز در شاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی

نام کشور	امتیاز
کره شمالی	۰
ترکمنستان	۰,۴۹
اریتره	۰,۹۹
سوریه	۱,۴۸
گینه استوایی	۱,۹۷
ازبکستان	۲,۴۶
سومالی	۲,۹۶
سودان	۳,۴۵
عربستان سعودی	۳,۹۴
لائوس	۴,۴۳

در شاخص ثبات سیاسی و عدم خشونت سه کشور گرینلند، موناکو و نیوزلند به ترتیب در رده‌های اول تا سوم قرار دارند درحالی‌که سه کشور سوریه، یمن و افغانستان به‌دلیل جنگ داخلی در بدترین وضعیت قرار گرفته‌اند.

۱۰ کشور دارای بهترین امتیاز در شاخص ثبات سیاسی/عدم خشونت

نام کشور	امتیاز
گرینلند	۱۰۰
موناکو	۹۹,۵۲
نیوزلند	۹۹,۰۵
سنگاپور	۹۸,۵۷
لیختن‌اشتاین	۹۸,۱۰
آندورا	۹۷,۶۲
توالو	۹۷,۶۲
ایسلند	۹۶,۶۷
لوکزامبورگ	۹۶,۱۹
سوئیس	۹۵,۲۴

۱۰ کشور دارای کمترین امتیاز در شاخص ثبات سیاسی/عدم خشونت

نام کشور	امتیاز
سوریه	۰
یمن	۰,۴۸
افغانستان	۰,۹۵
پاکستان	۱,۴۳
سودان جنوبی	۱,۹۰
سودان	۲,۳۸
سومالی	۲,۸۶
عراق	۳,۳۳
لیبی	۳,۸۱
کنگو کینشازا	۴,۲۹

در شاخص اثربخشی حکومت، کشورهای سنگاپور، سوئیس و فنلانـد در بهتـرین جایگـاه قرار گرفته‌اند اما سه کشور سودان جنوبی، سومالی و هائیتی در پایین‌ترین رتبه هستند.

۱۰ کشور دارای بهترین امتیاز در شاخص اثربخشی حکومت

نام کشور	امتیاز
سنگاپور	۱۰۰
سوئیس	۹۹,۵۲
فنلاند	۹۹,۰۴
آندورا	۹۸,۵۶
هنگ کنگ	۹۸,۰۸
نروژ	۹۷,۶۰
دانمارک	۹۷,۱۲
هلند	۹۶,۶۳
سوئد	۹۶,۱۵
لوکزامبورگ	۹۵,۶۷

۱۰ کشور دارای کمترین امتیاز در شاخص اثربخشی حکومت

نام کشور	امتیاز
سودان جنوبی	۰
سومالی	۰,۴۸
هائیتی	۰,۹۶
لیبی	۱,۴۴
سوریه	۱,۹۲
یمن	۲,۴۰
آفریقای مرکزی	۲,۸۸
اریتره	۳,۳۷
کره شمالی	۳,۸۵
گینه بیسائو	۴,۳۳

در شاخص کیفیت قوانین و مقررات کشورهای هنگ‌کنگ، سنگاپور و هلند در بالاترین رتبه‌ها قرار گرفته‌اند درحالی‌که کره شمالی، لیبی و سومالی در پایین‌ترین رتبه‌ها هستند.

۱۰ کشور دارای بهترین امتیاز در شاخص کیفیت قوانین و مقررات

نام کشور	امتیاز
هنگ کنگ	۱۰۰
سنگاپور	۹۹,۵۲
هلند	۹۹,۰۴
نیوزلند	۹۸,۵۶
استرالیا	۹۸,۰۸
سوئد	۹۷,۶۰
فنلاند	۹۷,۱۲
سوئیس	۹۶,۶۳
انگلستان	۹۶,۱۵
نروژ	۹۵,۶۷

۱۰ کشور دارای کمترین امتیاز در شاخص کیفیت قوانین و مقررات

نام کشور	امتیاز
کره شمالی	۰
لیبی	۰,۴۸
سومالی	۰,۹۶
اریتره	۱,۴۴
ترکمنستان	۱,۹۲
ونزوئلا	۲,۴۰
سودان جنوبی	۲,۸۸
زیمبابوه	۳,۳۷
سوریه	۳,۸۵
ازبکستان	۴,۳۳

در شاخص حاکمیت قانون کشورهای فنلاند، نروژ و سوئیس در رتبه‌های اول تا سوم قرارگرفته‌اند درحالی‌که سه کشور سومالی، ونزوئلا و سوریه در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار گرفته‌اند.

۱۰ کشور دارای بالاترین امتیاز در شاخص حاکمیت قانون

نام کشور	امتیاز
فنلاند	۱۰۰
نروژ	۹۹,۵۲
سوئیس	۹۹,۰۴
سوئد	۹۸,۵۶
نیوزلند	۹۸,۰۸
اتریش	۹۷,۶۰
سنگاپور	۹۷,۱۲
دانمارک	۹۶,۶۳
هلند	۹۶,۱۵
لوکزامبورگ	۹۵,۶۷

۱۰ کشور دارای کمترین امتیاز در شاخص حاکمیت قانون

نام کشور	امتیاز
سومالی	۰
ونزوئلا	۰,۴۸
سوریه	۰,۹۶
لیبی	۱,۴۴
آفریقای مرکزی	۱,۹۶
عراق	۲,۴۰
سودان جنوبی	۲,۸۸
کره شمالی	۳,۳۷
افغانستان	۳,۸۵
کنگو کینشازا	۴,۳۳

در شاخص کنترل فساد سه کشور فنلاند، نیوزلند و سنگاپور در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند درحالی‌که کشورهای گینه استوایی، سومالی و یمن به ترتیب در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار گرفته‌اند.

۱۰ کشور دارای بیشترین امتیاز در شاخص کنترل فساد

نام کشور	امتیاز
فنلاند	۱۰۰
نیوزلند	۹۹,۵۲
سنگاپور	۹۹,۰۴
دانمارک	۹۸,۵۶
سوئد	۹۸,۰۸
نروژ	۹۷,۶۰
لوکزامبورگ	۹۷,۱۲
سوئیس	۹۶,۶۳
هلند	۹۶,۱۵
لیختن‌اشتاین	۹۵,۶۷

۱۰ کشور دارای کمترین امتیاز در شاخص کنترل فساد

نام کشور	امتیاز
گینه استوایی	۰
سومالی	۰,۴۸
یمن	۰,۹۶
سودان	۱,۴۴
سودان جنوبی	۱,۹۲
سوریه	۲,۴۰
لیبی	۲,۸۸
افغانستان	۳,۳۷
گینه بیسائو	۳,۸۵
ترکمنستان	۴,۳۳

شاخص حکمرانی پایدار[1]

مقدمه

شاخص حکمرانی پایدار(SGI) یکی دیگر از شاخص‌های مشهور در موضوع حکمرانی است که توسط بنیاد برتسمن استیفتانگ[2] منتشر می‌شود. این شاخص به بررسی عملکرد سیاسی و ظرفیت‌های حکمرانی در دو دسته از کشورها شامل کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی(OECD) و کشورهای عضو اتحادیه اروپا می‌پردازد.

این بنیاد، هدف خود از انتشار این شاخص را ارزیابی سیاست‌گذاری پایدار ازطریق تحلیل چارچوب‌های نهادی مردم‌سالاری، ظرفیت‌ها و برآیندهای حکمرانی در حوزه‌های سیاسی کلیدی اعلام نموده است.

در شاخص حکمرانی پایدار ازطریق مقایسه بین کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه و کشورهای عضو اتحادیه اروپا به سه پرسش کلیدی زیر پاسخ داده می‌شود تا دیدگاه مشترکی نسبت به پایداری سیاسی و اجتماعی این کشورها حاصل شود:

۱- کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه/اتحادیه اروپا چقدر در رسیدن به برآیندهای سیاسی پایدار موفق بوده‌اند؟

۲- ظرفیت‌های حکمرانی کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه/اتحادیه اروپا از منظر تعامل بین دولت و بازیگران اجتماعی چگونه توسعه‌یافته است؟

۳- کیفیت نظم دموکراتیک چگونه است؟

1. Sustainable Governance Indicators
2.Bertelsmann Stiftung

حدود ۱۰۰ کارشناس بین‌المللی در این مطالعه گسترده که از سوی بنیاد برتسمن انجام می‌شود، مشارکت دارند. گزارش‌های اختصاصی کشورهایی که مورد بررسی قرار گرفته‌اند به‌صورت برخط بر روی آدرس اینترنتی www.sgi-network.org قابل دریافت است.

شاخص حکمرانی پایدار درصدد کمک به فراگیری حکمرانی خوب و سیاست‌گذاری پایدار، شناسایی مدل‌های پایدار و ترویج فرایندهای یادگیری بین‌المللی در درون کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، اتحادیه اروپا و فراتر از آن است.

ارکان شاخص

در شاخص حکمرانی پایدار وضعیت سه رکن اساسی شامل عملکرد سیاسی، دموکراسی و حکمرانی موردبررسی قرار می‌گیرد. ذیل هر یک از این ارکان زیرشاخص‌های مختلفی تعریف شده است.

۱. *عملکرد سیاسی*

این رکن از شاخص حکمرانی پایدار عملکرد سیاسی کشور را از منظر سه بعدِ توسعه پایدار مورد بررسی قرار می‌دهد.

اگر هدف سیاست‌ها، ترویج توسعه پایدار باشد و درصورتی‌که همه شهروندان بتوانند مطابق با استعدادهای فردی خود از زندگی بهره‌مندش شوند در این حالت دولت‌ها باید قادر به تأمین و حفاظت از شرایط اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی برای چنین بهزیستی و توانمندسازی باشند. شرایط پیشرفت اجتماعی باید از رهگذر نتایج مناسب در حوزه‌های سیاسی خاص ایجاد شود. چنین نتایجی با رکن عملکرد سیاسی موردبررسی قرار می‌گیرد که شامل ۱۶ حوزه سیاسی گروه‌بندی‌شده ازنظر پایداری اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است. هر حوزه سیاسی با ارزیابی کیفی و

داده‌های کمّی تکمیلی بررسی می‌شود. نکته اینجاست که سیاست‌گذاری داخلی و نیز وسعت کمک فعالانه دولت‌ها به تدارک کالاهای عمومی جهانی[1] را بررسی می‌کند.

حوزه‌های تحت بررسی شامل موارد زیر است که در نمودار شماره۱ قابل مشاهده است:

- سیاست‌های اقتصادی: اقتصاد، بازارهای کار، مالیات‌ها، بودجه‌ها، پژوهش و نوآوری، نظام مالی جهانی.
- سیاست‌های اجتماعی: آموزش، شمول اجتماعی، بهداشت، خانواده‌ها، حقوق بازنشستگی، سیاست سلامت[2]، شرایط زندگی سالم، نابرابری‌های جهانی.
- سیاست‌های زیست‌محیطی: سیاست‌گذاری زیست‌محیطی، حفاظت از محیط‌زیست جهانی.

1. global public goods
2. integration policy

نمودار شماره ۱: ابعاد عملکرد سیاسی

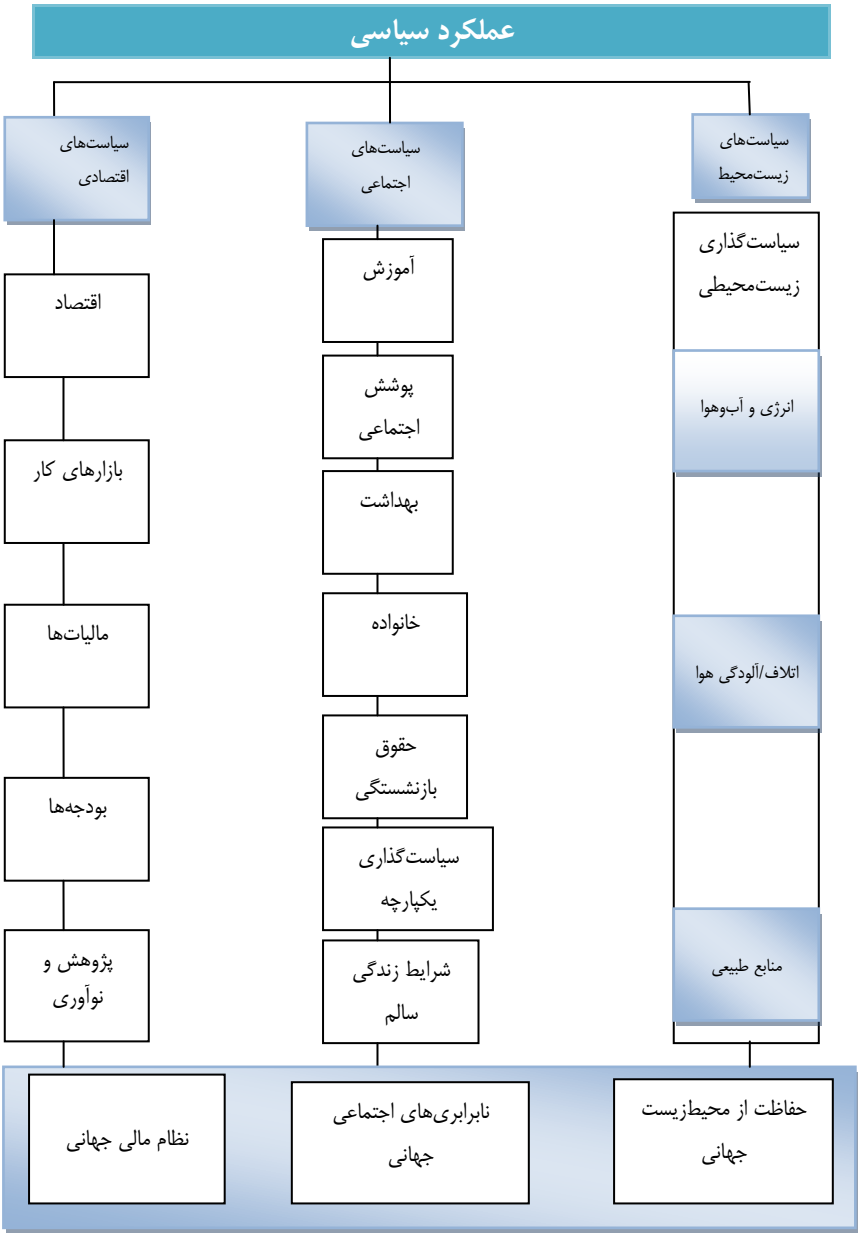

این رکن از شاخص حکمرانی پایدار، کیفیت مردم‌سالاری در هر کشور را موردبررسی قرار می‌دهد. از منظر سیستم بلندمدت ثبات و کارکرد سیاسی، کیفیت مردم‌سالاری و مشارکت سیاسی از جنبه‌های مهم موفقیت یک جامعه است. ثبات و کارکرد یک نظام سیاسی تا حد زیادی به رضایت و اعتماد شهروندان آن بستگی دارد. همچنین مشارکت و نظارت دموکراتیک برای یادگیری واقعی، فرایندهای سازگاری و توانایی برای تغییر ضروری است. به این معنا، تضمین فرصت‌های مشارکت و نظارت دموکراتیک همچنین وجود رویه عادلانه[1] و احترام به حقوق بشر، پیش‌نیاز اساسی برای مشروعیت سیستم سیاسی است.

کیفیت مردم‌سالاری در هر کشور با یک هنجار تعریفی سنجیده می‌شود که موضوعات مرتبط با حقوق مشارکت، رقابت انتخاباتی، دسترسی به اطلاعات و حاکمیت قانون را موردبررسی قرار می‌دهد. با فرض اینکه کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه و اتحادیه اروپا دموکراتیک محسوب شوند، پرسش‌های مورد تأکید بیشتر مربوط به کیفیت دموکراسی است تا وجود دموکراسی. این شاخص‌ها که در نمودار شماره ۲ ترسیم شده شامل موارد زیر است:

- فرایندهای انتخاباتی
- دسترسی به اطلاعات
- حقوق مدنی و آزادی‌های سیاسی
- حاکمیت قانون

1. due process

نمودار شماره ۲: ابعاد مردم‌سالاری

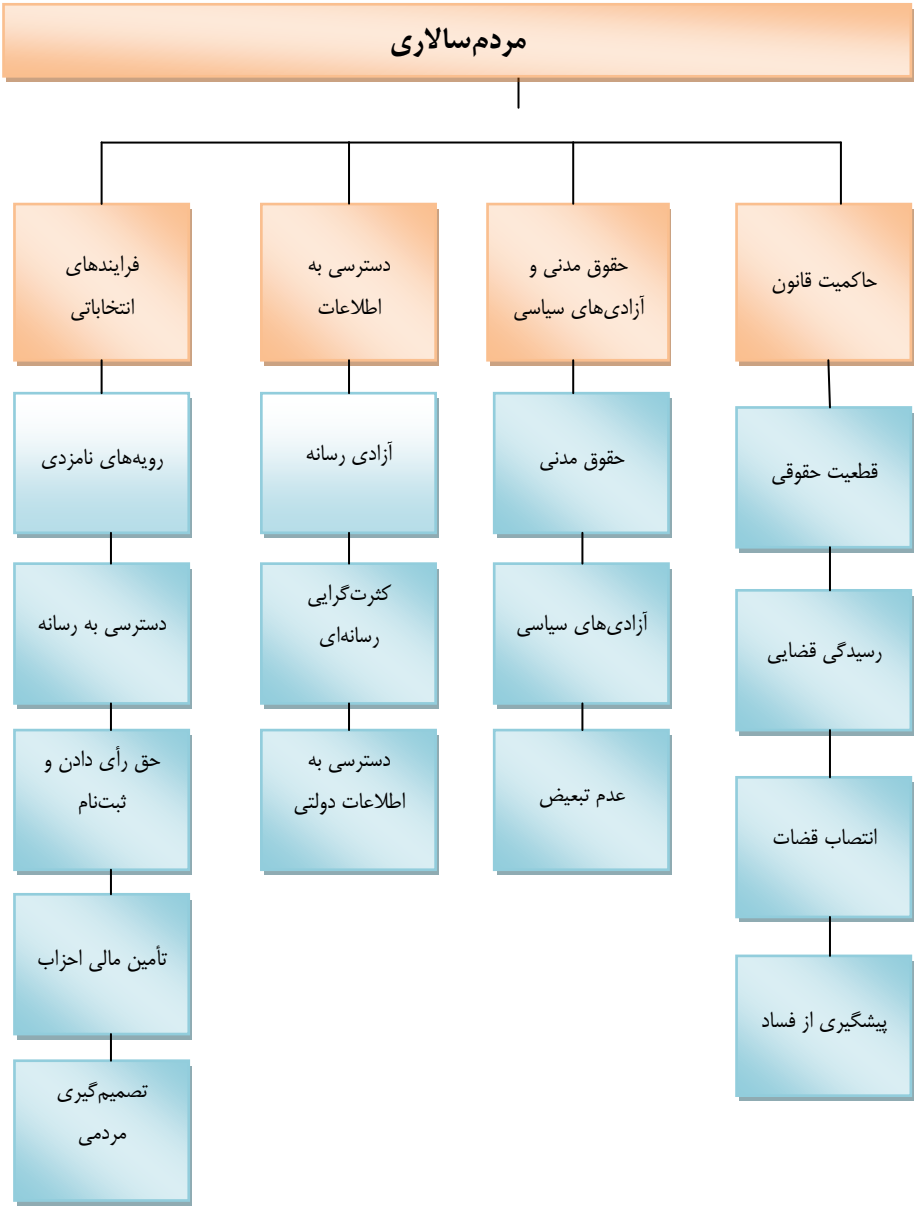

حکمرانی پایدار در اینجا به معنای مدیریت سیاسی امور عمومی تعریف می‌شود که نگاهی بلندمدت به توسعه اجتماعی دارد، منافع نسل‌های آینده را مدنظر قرار می‌دهد و ظرفیت‌های تغییر اجتماعی را تسهیل می‌بخشد. شاخص حکمرانی به چگونگی کارایی دولت در هدایت و اجرای سیاست‌های متناسب با این سه هدف می‌پردازد. شاخص حکمرانی به‌عنوان یک ابزار سنجشی مبتنی بر شواهد عملی، ۴۰ شاخص کیفی را در بردارد که مستلزم انجام یک پیمایش تخصصی برای سنجش ترتیبات نهادی کشوری در برابر معیارهای رویه‌های خوب در حکمرانی است.

حکمرانی در این چارچوب، هم به ظرفیت اقدام (ظرفیت اجرایی) اشاره دارد و هم به محدوده‌ای که در آن به بازیگران و نهادهای غیردولتی، صلاحیت مشارکت برای پاسخگو نمودن دولت در قبال اقدامات خود (پاسخگویی اجرایی) داده می‌شود. این امر دربرگیرنده شهروندان، انجمن‌ها، رسانه‌ها، مجالس قانون‌گذاری و احزاب یعنی بازیگرانی است که بر فعالیت‌های دولت نظارت دارند و دخالت مؤثر آن‌ها در فرایند سیاسی، کیفیت حکمرانی را بهبود می‌بخشد.

بُعد ظرفیت اجرایی شامل مقوله‌هایی همچون قابلیت هدایت[1]، اجرای سیاست‌ها و یادگیری نهادی است. پرسش‌های مربوط به قابلیت هدایت در پیِ واکاوی نقش‌های برنامه‌ریزی راهبردی و مشاوره تخصصی، کارآمدی همکاری بین وزارتی، تأثیر نظارتی ارزیابی‌ها و کیفیت مشاوره و سیاست‌های ارتباطی است. پرسش‌های مربوط به اجرا، توانایی دولت را برای واگذاری وظایف مؤثر و کارآمد به وزرا، نهادها یا دولت‌های محلی موردبررسی قرار می‌دهد. پرسش‌های درباره یادگیری نهادی به توانایی دولت در اصلاح ترتیبات نهادی خود و بهبود جهت‌گیری راهبردی اشاره دارد.

1. Steering capability

بُعد پاسخگویی اجرایی متشکل از چهار مقوله متناسب با بازیگران یا گروهی از بازیگران هستند که از عوامل مهم نظارت و پاسخگویی در نظریه‌های مردم‌سالاری و حکمرانی می‌باشند. هدف از طراحی پرسش در این بخش این است که بدانیم چه میزان از شهروندان از سیاست‌های دولت آگاه می‌شوند، آیا قوه مقننه، توانایی ارزیابی و ایفای نقش به‌عنوان ناظر بر قوه اجرایی را دارد، آیا سازمان‌های میانجی (برای مثال رسانه‌ها، احزاب، انجمن‌های ذی‌نفع) از دانش و فنون سیاسی لازم برای اعمال نظارت برخوردار هستند و آیا نهادهای نظارتی موازی می‌توانند به شکل مؤثر عمل نمایند.

این رهیافت مبتنی بر درکی پویا از حکمرانی است که در آن قدرت و اقتدار در سراسر نهادها، فرایندها و ساختارهای دولتی پراکنده شده است. به‌منظور توزیع تنوع ترتیبات نهادی، این شاخص صریحاً معادل‌های نهادی در کشورهای مختلف را مد نظر قرار می‌دهد و توجه یکسانی به ترتیبات نهادی رسمی و غیررسمی و همچنین سلسله مراتبی و غیره سلسله مراتبی دارد. ابعاد مختلف حکمرانی در نمودار۳ ترسیم شده است.

نمودار شماره۳: ابعاد مختلف حکمرانی

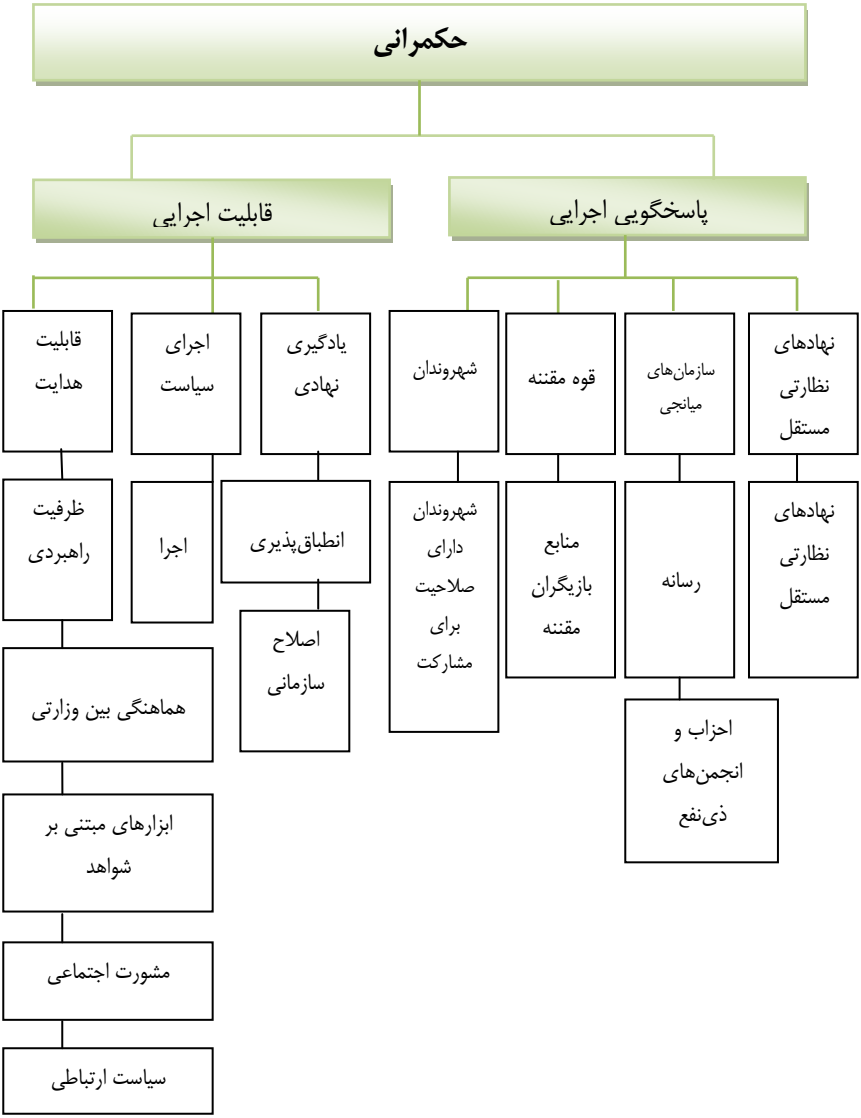

روش گردآوری و سنجش

برای عملیاتی کردن و اندازه‌گیری مفاهیم بکار رفته در ساختاربندی شاخص‌های حکمرانی پایدار، تصمیم گرفته‌شده تا بر ترکیبی از داده‌های آماری ناشی از منابع رسمی و همچنین ارزیابی‌های کیفی کارشناسان کشور اتکا شود. درمجموع، شاخص‌های ترکیبی شاخص‌های حکمرانی پایدار مبتنی بر ۱۴۵ شاخص کیفی و کمی است. ارزیابی‌های کیفی که توسط کارشناسان کشور بر اساس پرسشنامه ارائه می‌شود و شاخص‌های کمی توسط تیم شاخص‌های حکمرانی پایدار از منابع داده‌های رسمی جمع‌آوری می‌شود.

درحالی‌که رتبه‌بندی‌های کارشناسان براساس یک مقیاس واحد از ۱ تا ۱۰ است، شاخص‌های کمی مبتنی بر مقیاس‌ها و واحدهای اندازه‌گیری مختلف است. به‌منظور جمع‌کردن دومی با شاخص‌های ترکیبی و برای اطمینان از مقایسه همه داده‌ها در مقیاس ۱ تا ۱۰، شاخص‌ها کمی ازطریق یک تبدیل خطی[1] استاندارد می‌شوند.

جمع شدن همه موارد و عناصر در شاخص‌های ترکیبی، از یک مدل وزن‌دهی ساده ازطریق اختصاص وزن‌های برابر به هر عنصر و استفاده از روش تجمیع اضافی[2] پیروی می‌کنند.

سؤالات مربوط به هر شاخص

سؤالاتی که درخصوص هریک از ابعاد شاخص‌های سه‌گانه شامل عملکرد سیاسی، دموکراسی و حکمرانی موردبررسی قرار می‌گیرند ازاین‌قرارند:

شاخص عملکرد سیاسی

سیاست اقتصادی: تا چه میزان سیاست اقتصادی در ارائه چارچوب اقتصادی قابل‌اعتماد و تقویت رقابت بین‌المللی موفق بوده است؟

1. linear transformation
2. additive method of aggregation

سیاست بازار کار: در کشور شما سیاست بازار کار تا چه اندازه در رفع بیکاری مؤثر بوده است؟

سیاست مالیاتی: این سیاست تا چه اندازه اهداف عدالت، رقابت‌پذیری و تولید درآمد عمومی کافی را محقق ساخته است؟

سیاست بودجه‌ای: سیاست بودجه‌ای تا چه میزان هدف پایداری مالی را تحقق بخشیده است؟

سیاست پژوهش و نوآوری: سیاست پژوهش و نوآوری در کشور شما تا چه اندازه از ابتکارات فناوری که تولید و به‌کارگیری محصولات جدید را تشویق می‌کند، حمایت به عمل می‌آورد؟

تثبیت سیستم مالی جهانی: دولت تا چه میزان به‌طور فعال در تنظیم مقررات مؤثر و نظارت بر ساختار مالی بین‌المللی به‌طور فعالانه مشارکت دارد؟

سیاست آموزشی: سیاست آموزشی تا چه میزان در کشور شما آموزش باکیفیت بالا و مؤثر را ارائه می‌دهد؟

سیاست شمول اجتماعی: تا چه میزان در کشور شما سیاست اجتماعی از محروم‌سازی یا منفک‌سازی افراد از اجتماع ممانعت می‌کند؟

سیاست بهداشتی: این سیاست تا چه میزان در کشور شما مراقبت‌های بهداشتی باکیفیت بالا، جامع و مقرون‌به‌صرفه ارائه می‌کند؟

سیاست خانواده: تا چه اندازه در کشور شما سیاست‌های حمایت از خانواده، قادر به آشتی دادن وظایف والدینی زنان با مشارکت در بازار کار است؟

سیاست بازنشستگی: تا چه اندازه در کشور شما سیاست بازنشستگی به عملی شدن پیشگیری از فقر، برابری بین‌نسلی و پایداری مالی کمک می‌کند؟

سیاست همگون‌سازی: آیا در کشور شما سیاست همگون سازی مهاجران با اجتماع به شکل مؤثر عمل می‌کند؟

سیاست امنیت داخلی: آیا در کشور شما سیاست امنیت داخلی، قادر بـه حفاظـت از شهروندان در برابر خطرات امنیتی می‌باشد؟

سیاست اجتماعی جهانی: تا چه اندازه در کشور شـما دولـت یـک تعهـد فعالانـه و منسجم برای ارتقای فرصت‌های اقتصادی-اجتماعی برابر در کشورهای درحال‌توسـعه را از خود به نمایش می‌گذارد؟

سیاست زیست‌محیطی: این سیاست تـا چـه انـدازه در کشـور شـما در پاسـداری و حفاظت از پایداری منابع طبیعی و کیفیت محیطزیست مؤثر بوده است؟

سیاست زیست‌محیطی جهانی: دولت تا چه اندازه در کشور شما به شکل فعـال بـه طراحی و پیشبرد رژیم‌های حمایتی جهانی از محیطزیست کمک می‌کند؟

شاخص مردم‌سالاری

رویه‌های نامزدی: رویه‌های ثبت‌نام نامزدها و احزاب چقدر عادلانه است؟

دسترسی به رسانه: تا چه میزان احزاب و نامزدهـا بـه رسـانه‌هـا و سـایر ابزارهـای ارتباطی، دسترسی برابر دارند؟

حق ثبت‌نام و رأی دادن: تا چه میزان همه شهروندان از فرصت بـه‌کـارگیری حـق مشارکت‌شان در انتخابات ملی برخوردارند؟

تأمین مالی احزاب: تأمین مالی احزاب خصوصی و دولتـی و تـأمین مـالی مبـارزات انتخاباتی تا چه میزان شفاف است، آیا به‌طور مؤثر پایش می‌شـود و درصـورت نقـض قوانین قو با مجازات متناسب و بازدارنده روبرو می‌شوند؟

تصمیم‌گیری مردمی: آیا شهروندان درصورتی‌که بخواهند فرصت اتخاذ تصـمیمات سیاسی الزام‌آور را دارند؟

آزادی رسانه‌ای: تا چه میزان استقلال رسانه‌ای از دولت وجود دارد؟

کثرت‌گرایی رسانه‌ای: تا چه میزان رسانه‌ها از ساختار مالکیتی که کثرت‌گرایی عقاید را تضمین کند، برخوردارند؟

دسترسی به اطلاعات دولتی: تا چه میزان شهروندان قادر به دسترسی به اطلاعات رسمی می‌باشند؟

حقوق مدنی: تا چه میزان دولت برای حقوق مدنی احترام قائل است و از آن حمایت می‌کند؟ و آیا شهروندان به شکل مؤثر در برابر نقض حقوقشان، از طرف دادگاه موردحمایت قرار می‌گیرند؟

آزادی‌های سیاسی: تا چه میزان دولت آزادی‌های سیاسی را تصدیق و از آن پاسداری می‌کند؟

منع تبعیض: دولت چگونه در برابر اشکال مختلف تبعیض عمل می‌کند؟

شاخص حاکمیت قانون

قطعیت حقوقی: دولت چه میزان براساس و مطابق با مقررات قانونی برای تأمین قطعیت حقوقی اقدام می‌کند؟

نظارت قضایی: دادگاه‌های مستقل تا چه اندازه عملکرد دولت یا ادارات را مطابق با قانون کنترل می‌کنند؟

انتصاب قضات: فرآیند انتصاب قضات (دادگاه عالی یا دادگاه قانون اساسی) تا چه میزان می‌تواند استقلال قضایی را تضمین کند؟

پیشگیری از فساد: تا چه میزان از سوءاستفاده مقامات عمومی از منصب خود در راستای منافع شخصی ممانعت به عمل می‌آید؟

شاخص ادراک فساد

مقدمه

در میان شاخص‌های مختلف سنجش فساد در سطح جهان شاخص ادراک فساد(CPI) از شهرت بیشتری برخوردار است. این شاخص توسط شفافیت بین‌الملل، به‌صورت سالیانه منتشر می‌شود. شفافیت بین‌الملل، سازمانی غیردولتی است که در سال ۱۹۹۳ تأسیس‌شده و مقر آن در کشور آلمان قرار دارد. این سازمان مأموریت خود را متوقف کردن فساد و ارتقای شفافیت، پاسخگویی و درستکاری در تمامی سطوح و بخش‌های جامعه اعلام نموده است و چشم‌انداز این سازمان، جهانی است که در آن حکومت، سیاست، تجارت، جامعه مدنی و زندگی روزمره افراد عاری از فساد باشد.

شفافیت بین‌الملل دارای ۱۰۰ شعبه محلی در کشورهای مختلف است که وظیفه آن‌ها ارائه اطلاعات در زمینه فساد و ایجاد همکاری بین مقامات دولتی، جامعه مدنی، بازرگانان و رسانه‌های گروهی جهت ارتقاء شفافیت در امور دولتی و انتخاباتی و تدارکات بخش دولتی (مناقصه‌ها، مزایده‌ها) است.

شاخص ادراک فساد به رده‌بندی کشورهای مختلف جهان از حیث میزان فساد دولتی در آن‌ها می‌پردازد که در آخرین گزارش یعنی CPI سال ۲۰۱۹ تعداد ۱۸۰ کشور، رتبه‌بندی شده‌اند. از سال ۲۰۰۳ تاکنون نیز رتبه جمهوری اسلامی ایران در این شاخص به‌طور متناوب موردبررسی قرار گرفته است.

شاخص ادراک فساد روی فساد در بخش عمومی متمرکز است و فساد را به‌عنوان سوءاستفاده از منصب عمومی برای منافع شخصی تعریف می‌کند. این شاخص، ترکیبی است و با سنجش‌های گوناگون میدانی و اسنادی به‌دست می‌آید و مبتنی بر ادراک و نگرش شماری از تجار، تحلیلگران اقتصادی، سیاستمداران و مدیران بخش

دولتی است. این شاخص میزان سلامت کشورها را از صفر تا ۱۰۰ نشان می‌دهد و هرچه این عدد به ۱۰۰ نزدیک‌تر باشد آن کشور سالم‌تر محسوب می‌شود.

منابع شاخص

شاخص ادراک فساد، شاخصی ترکیبی است به این معنا که از شاخص‌های دیگر مؤسسات و نهادهای غیردولتی بین‌المللی استفاده می‌کند. شفافیت بین‌الملل با روش‌شناسی منحصربه‌فردی این شاخص‌ها را ترکیب می‌کند. در تدوین CPI سال ۲۰۱۹ از ۱۳ شاخص به شرح زیر استفاده نموده است (Transparency International, 2019):

- رتبه‌بندی حکمرانی بانک توسعه آفریقا (AFDB)
- شاخص‌های حکمرانی پایدار بنیاد برتسمن (BF)
- شاخص گذار بنیاد برتسمن
- رتبه‌بندی ریسک کشوری واحد اطلاعات اکونومیست (EIU)
- شاخص کشورهای درحال گذار خانه آزادی (FH)
- رتبه‌بندی ریسک کشوری گلوبال اینسایت (GI)
- سالنامه مرکز رقابت‌پذیری جهانی (IMD)
- اطلاعات آسیایی گروه مشاور ریسک سیاسی و اقتصادی (PERC)
- راهنمای ریسک کشوری مؤسسه خدمات بین‌المللی ریسک سیاسی
- ارزیابی نهادی و سیاست کشوری بانک جهانی (WB)
- پیمایش نظرات مدیران مجمع جهانی اقتصاد (EOS)
- شاخص حاکمیت قانون پروژه جهانی عدالت(WJP)
- پروژه تنوع دموکراسی (VDEM)

شاخص‌های مورد استفاده در CPI 2019، مرجع و سال انتشار

نام شاخص	مرجع انتشار	سال انتشار
رتبه‌بندی حکمرانی	بانک توسعه آفریقا	۲۰۱۸
حکمرانی پایدار	بنیاد برتسمن	۲۰۱۸
شاخص گذار	بنیاد برتسمن	۲۰۲۰
رتبه‌بندی ریسک کشوری	واحد اطلاعات اکونومیست	۲۰۱۹
کشورهای درحال گذار	خانه آزادی	۲۰۱۸
رتبه‌بندی ریسک کشوری	گلوبال اینسایت	۲۰۱۸
سالنامه رقابت‌پذیری جهانی	مرکز رقابت‌پذیری جهانی	۲۰۱۹
اطلاعات آسیایی	گروه مشاور ریسک سیاسی و اقتصادی	۲۰۱۹
راهنمای ریسک کشوری	مؤسسه خدمات بین‌المللی ریسک سیاسی	۲۰۱۹
ارزیابی نهادی و سیاست کشوری	بانک جهانی	۲۰۱۸
پیمایش نظرات مدیران	مجمع جهانی اقتصاد	۲۰۱۹
حاکمیت قانون	پروژه جهانی عدالت	۲۰۱۹
تنوع دموکراسی	پروژه تنوع دموکراسی	۲۰۱۹

شاخص‌های مذکور ابعاد مختلفی از وضعیت فساد را اندازه‌گیری می‌کنند. مثلاً درحالی‌که برخی شاخص‌ها بر ابعاد اقتصادی و مالی تمرکز دارند شاخص دیگری ابعاد فرهنگی و اجتماعی را موردبررسی قرار می‌دهند. تجمیع این شاخص‌ها باعث شده در شاخص CPI ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی فساد موردتوجه قرار گیرد.

روش‌شناسی

فرایند تدوین شاخص ادراک فساد شامل چهار گام اساسی است: انتخاب داده‌های مرجع، تغییر مقیاس داده‌های مرجع، تجمیع داده‌های تغییر مقیاس‌یافته و سپس گزارش یک معیار اندازه‌گیری برای عدم قطعیت. فرآیند محاسبه همچنین از یک سازوکار کنترل کیفیت سخت‌گیرانه استفاده می‌کند که متشکل از گردآوری داده‌های مستقل و موازی و همچنین محاسبات انجام‌شده توسط دو پژوهشگر درون‌سازمانی و دو مشاور دانشگاهی است که هیچ وابستگی به سازمان شفافیت بین‌الملل ندارند. در محاسبه شاخص ادراک فساد گام‌های زیر برداشته می‌شود:

الف) انتخاب منابع داده‌ای

هر منبع داده‌ای که در تهیه شاخص ادراک فساد مورداستفاده قرار می‌گیرد باید دارای معیارهای زیر باشد تا به‌عنوان منبع معتبر تلقی گردد:

- کمّی‌سازی و اندازه‌گیری خطرات یا ادراکات فساد در بخش عمومی
- ابتناء بر روش‌شناسی معتبر و قابل‌اطمینان
- معتبر بودن منشأ داده‌ها
- وجود امکان واریانس کافی امتیازها برای تمایز بین کشورها
- رتبه‌بندی تعداد قابل‌توجهی از کشورها
- توجه صرف به ارزیابی کارشناسان یا اهل کسب‌وکار آن کشور
- به‌روزرسانی دائم

شاخص ادراک فساد ۲۰۱۹ با استفاده از ۱۳ منبع داده‌های گوناگون از ۱۲ مؤسسه مختلف که برداشت‌های عمومی از فساد در دو سال گذشته را در اختیار دارند، محاسبه می‌شود.

ب) استانداردسازی منابع داده‌ای

هر مرجعی که در شاخص ادراک فساد قرار می‌گیرد، استانداردسازی می‌شود تا امکان تجمیع در امتیاز شاخص ادراک فساد فراهم گردد. استانداردسازی، تمام نمرات داده را به یک مقیاس ۰ تا ۱۰۰ تبدیل می‌کند که در آن ۰ نشانگر بالاترین سطح فساد درک شده و ۱۰۰ نمایانگر پایین‌ترین سطح فساد درک شده است. درحالی‌که اغلب منابع اصلی شاخص ادراک فساد نیز به شیوه مشابهی کدگذاری می‌شوند (امتیازات پایین‌تر نشان‌دهنده سطوح بالاتر فساد درک شده هستند)، چهار مرجع به‌صورت برعکس درجه‌بندی می‌شوند، بدین معنی که امتیازات پایین‌تر دال بر سطوح پایین‌تر فساد هستند.

ج) تجمیع داده‌های تغییر مقیاس یافته

امتیاز شاخص ادراک فساد هر کشوری به‌عنوان یک میانگین ساده از تمامی امتیازات تغییر مقیاس یافته موجود برای آن کشور محاسبه می‌شود. تنها زمانی به یک کشور امتیاز تعلق می‌گیرد که حداقل سه مرجع داده‌ای موجود باشد تا بتوان با استفاده از آن‌ها این میانگین را به‌دست آورد.

د) گزارش یک معیار اندازه‌گیری برای عدم قطعیت

امتیاز شاخص ادراک فساد همراه با یک خطای استاندارد و فاصله اطمینان است. این فاصله اطمینان، نشانگر واریانس در مقدار داده‌های مرجع است که امتیاز شاخص درک فساد را می‌سازد.

مرور یافته‌ها

شاخص ادراک فساد ۲۰۱۹ نشان‌دهنده این موضوع است که شمار زیادی از کشورها در مبارزه با فساد، یا پیشرفت اندکی داشته‌اند و یا هیچ پیشرفتی نداشته‌اند. طبق این گزارش بیش از دوسوم کشورها نمره‌ای کمتر از ۵۰ گرفته‌اند و میانگین امتیاز کل

کشور، ۴۳ است. علاوه بر این نشان می‌دهد کاهش حجم پول در حوزه سیاسی و ارتقای تصمیم‌گیری جامع و فراگیر برای کنترل فساد ضروری می‌باشد.

در سال گذشته، جنبش‌های مبارزه با فساد در سراسر جهان شتاب مضاعفی گرفت زیرا میلیون‌ها نفر گرد هم آمده‌اند و علیه فساد در دولت‌هایشان علناً اعتراض کردند. اخبار اعتراض‌ها از آمریکای لاتین، شمال آفریقا و اروپای شرقی گرفته تا خاورمیانه و آسیای مرکزی سرخط خبرها را به خود اختصاص داده است و شهروندان در خیابان‌های شهرهایی مثل سانتیاگو و پراگ و شمار زیادی از شهرهای دیگر، خشم و ناامیدی خود را در خیابان‌ها فریاد می‌زنند.

از تقلب که در بالاترین سطح دولت رخ می‌دهد تا ارتشای خُرد که دسترسی به خدمات عمومی اساسی مانند مراقبت‌های بهداشتی و آموزش را مختل می‌کند، باعث به ستوه آمدن شهروندان از دست رهبرانشان و نهادهای ضدفساد شده است. این احساس سرخوردگی، بی‌اعتمادی فزاینده به دولت‌ها را سبب می‌شود و اعتماد عمومی به رهبران سیاسی، مقامات برگزیده و دموکراسی را به تحلیل می‌برد.

وضعیت فعلی فساد گویای ضرورت توجه به سلامت سیاسی افزون‌تر در بسیاری از کشورها می‌باشد. برای داشتن هرگونه شانسی در مهار فساد، دولت‌ها باید کنترل‌ها و نظارت‌ها را تقویت کنند، نفوذ پول‌های کثیف به حوزه سیاسی را محدود سازند و مشارکت گسترده‌تر در تصمیم‌گیری سیاسی را تضمین نمایند. سیاست‌های عمومی نه بر مبنای قدرت اقتصادی و نفوذ سیاسی بلکه باید ازطریق تبادل‌نظر عادلانه و اختصاص بودجه بی‌طرفانه تعیین گردند.

شاخص ادراک فساد امسال نشان می‌دهد در کشورهایی که پول هنگفت می‌تواند آزادانه به کارزارهای انتخاباتی راه یابد و دولت‌ها تنها صدای افراد ثروتمند یا دارای ارتباطات خاص را می‌شنود، فساد فراگیرتر است.

در گزارش امسال، اروپای غربی و اتحادیه اروپا منطقه‌ای است که نمرات بالایی را به خود اختصاص داده و میانگین نمره آن ۶۶ از ۱۰۰ بوده است. از سوی دیگر آفریقای زیر صحرا منطقه‌ای است که کمترین میانگین نمره یعنی عدد ۳۲ را به خود اختصاص داده است. بااین‌حال هر دو منطقه نسبت به سال گذشته تغییری در میانگین نمره‌شان نداشته‌اند.

نمره منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا نسبت به سال گذشته تغییر نداشته و در سطح ۳۹ از ۱۰۰ باقی‌مانده و پیشرفت چندانی در بهبود کنترل فساد در این منطقه مشاهده نشده است.

به‌منظور مشاهده رتبه و نمره کشورها در شاخص ۲۰۱۹ به جدول۱ پیوست مراجعه کنید.

راهکارهای پیشنهادی

برای پایان دادن به فساد و بازگردان اعتماد به سیاست ضرورت دارد تا از فرصت‌های فساد پیشگیری و درستکاری را در سیستم‌های سیاسی ترویج نماییم. به این منظور، سازمان شفافیت بین‌الملل موارد زیر پیشنهاد می‌کند:

۱ - مدیریت تعارض منافع

دولت‌ها باید خطر نفوذ ناروا در تصمیم‌گیری را ازطریق کنترل سخت‌گیرانه بر امور مالی و سایر منافع مقامات دولتی کاهش دهند. دولت‌ها باید پدیده «درهای چرخان»[1] را موردتوجه قرار دهند و از اجرای صحیح و ضمانت اجرای قوانین اطمینان حاصل نمایند.

۲ - کنترل تأمین مالی سیاسی

به‌منظور ممانعت از هزینه پول‌های بیش‌ازحد در عرصه سیاست، دولت‌ها باید به‌درستی مقررات مالی مربوط به کارزارهای انتخاباتی را بهبود بخشند. احزاب سیاسی

1. revolving doors

نیز باید درآمدها، دارایی‌ها و وام‌های خود را علنی کنند. در این راستا دولت‌ها باید با اعطای اختیارات کافی و منابع مالی مناسب، نهادهای نظارتی را قدرتمندتر سازند.

۳ - تقویت سلامت انتخاباتی

برای مبارزه مؤثر با فساد، دولت باید انتخابات آزاد و عادلانه را تضمین کنند. ممانعت و مجازات خرید رأی و کارزارهای انتخاباتی گمراه‌کننده برای بازگرداندن اعتماد به دولت و حصول اطمینان از اینکه شهروندان بتوانند از حق رأی خود برای مجازات سیاستمداران فاسد استفاده کنند، اهمیت اساسی دارد.

٤ - سامان بخشی فعالیت‌های لابی‌گری

دولت‌ها باید دسترسی آزاد و معنادار به فرایند تصمیم‌گیری را ارتقاء دهند و فراتر از لابی‌گرانِ دارای منابع فراوان و منافع خصوصی معدود، با طیف وسیعی از گروه‌ها مشورت کنند.

۵ - مبارزه با رفتار تبعیض‌آمیز

دولت‌ها باید سازوکارهایی را ایجاد کنند تا مطمئن شوند ارائه خدمات و تخصیص منابع عمومی تحت تأثیر ارتباطات شخصی قرار نگیرد یا به سمت گروه‌های ذی‌نفع خاص به بهای از دست رفتن منافع عمومی سوگیری نکند.

٦ - توانمندسازی شهروندان

دولت‌ها باید آزادی‌های مدنی و حقوق سیاسی ازجمله آزادی بیان، آزادی عقیده و آزادی اجتماع را پاس بدارند. همچنین از مشارکت جامعه مدنی در مبارزه با فساد، فعالیت‌های شهروندان، افشاگران و روزنامه‌نگاران در نظارت و افشای فساد حمایت به عمل آورد.

۷ - نظارت و کنترل

دولت باید تفکیک قوا را ارتقاء دهد، استقلال قضایی را تقویت بخشد و نظارت و کنترل‌ها را برقرار نماید.

شاخص حاکمیت قانون

مقدمه

حاکمیت مؤثر قانون، فساد را کاهش می‌دهد، با فقر و بیماری مبارزه می‌کند و مردم را از بی‌عدالتی‌های بزرگ و کوچک محافظت می‌کند. این پایه و اساس جوامع دارای عدالت، فرصت و صلح است که زیربنای توسعه، دولت پاسخگو و احترام به حقوق اساسی است. مسائل ایمنی، حقوق، عدالت و حکومت بر همه ما تأثیر می‌گذارد و لذا همه در حاکمیت قانون ذینفع هستند.

پروژه جهانی عدالت[1] به‌عنوان یک مؤسسه مستقل باهدف ارتقای وضعیت حاکمیت قانون در سراسر جهان در سال ۲۰۰۹ تأسیس شد. شاخص حاکمیت قانون به‌صورت سالانه توسط این مؤسسه منتشر می‌شود. این شاخص با ارائه اطلاعات و داده‌های مفصل مربوط به ابعاد مختلف حاکمیت قانون ذی‌نفعان را قادر می‌سازد نقاط قوت و ضعف هر کشور را در مقایسه با کشورهای مشابه تشخیص داده و تغییرات در طول زمان را ردگیری کنند. در این شاخص، حاکمیت قانون براساس تجارب و برداشت‌های عموم مردم و کارشناسان داخلی در سراسر جهان اندازه‌گیری می‌شود.

باوجود اهمیت عمیق آن برای جوامع عادلانه و کارآمد، حاکمیت قانون و تعیین اندازه آن بسیار دشوار است. یک روش ساده برای دستیابی به آن، بررسی مجموعه‌ای از پیامدهای حاکمیت قانون در جوامع است که هر یک از آن‌ها جنبه‌ای از مفهوم پیچیده حاکمیت قانون را منعکس می‌کنند. شاخص قانون حاکمیت می‌کوشد این نتایج را در یک چارچوب ساده و منسجم نشان دهد.

شاخص حاکمیت قانون با ارائه امتیازات و رتبه‌بندی‌های مبتنی بر هشت عامل شامل محدود بودن اختیارات دولت، نبود فساد، دولت باز، حقوق اساسی، نظم و امنیت،

1. World Justice Project

اجرای سازوکارهای نظارتی، عدالت مدنی و عدالت کیفری تصویری از حاکمیت قانون در ۱۲۶ کشور ارائه می‌دهد.

در شاخص سال ۲۰۱۹ امتیازات کشورها با استفاده از ۱۲۰ هزار نظرسنجی خانگی و ۳۸۰۰ نظرسنجی از کارشناسان ۱۲۶ کشور و حوزه قضایی انجام شده است. این شاخص جامع ترین مجموعه اطلاعات در نوع خود در جهان است که میزان پایبندی کشورها به قانون را از منظر مردم عادی و تجربیات آن‌ها اندازه‌گیری می‌کند.

این شاخص برای مخاطبان گسترده‌ای شامل سیاست‌گذاران، سازمان‌های جامعه مدنی، دانشگاهیان، شهروندان و متخصصان حقوقی مفید است.

ویژگی‌های شاخص حاکمیت قانون به‌عنوان ابزاری کمی برای اندازه‌گیری حاکمیت قانون در عمل تدوین شده است. روش شناسی شاخص و تعریف جامع از قانون، محصول مشاوره و بررسی فشرده دانشگاهیان، دست‌اندرکاران و رهبران جامعه از بیش از ۱۰۰ کشور و ۱۷ رشته تخصصی است. نمرات و رتبه‌بندی هشت عامل و ۴۴ زیر فاکتور شاخص از دو منبع داده جمع‌آوری‌شده است:

۱. پیمایش جمعیت عمومی (GPP) که توسط شرکت‌های نظرسنجی پیشرو محلی و با استفاده از یک نمونه از صد هزار و یک پاسخ‌دهنده در هر کشور انجام می‌شود.

۲. پرسشنامه پاسخ‌دهندگان واجد شرایط (QRQ) شامل سؤالات بسته که توسط متخصصان داخلی و دانشگاهیان دارای تخصص در قانون مدنی و بازرگانی، عدالت کیفری، قانون کار و بهداشت عمومی تکمیل شده است.

این دو منبع اطلاعاتی در کنار هم، اطلاعاتی را ارائه می دهند که نشان دهنده تجربیات و برداشت‌های عموم مردم در ۱۲۶ کشور جهان است.

ویژگی‌های اصلی

شاخص حاکمیت قانون شامل چند ویژگی است که آن را از سایر شاخص‌ها متمایز کرده و برای تحلیل در تعداد زیادی از کشورها مفید می‌سازد.

حاکمیت قانون در عمل

شاخص با نگاهی به نتایج سیاست، پیروی از قانون را اندازه‌گیری می‌کند، ازجمله اینکه آیا مردم به دادگاه دسترسی دارند یا اینکه جرم به‌طور مؤثر کنترل می‌شود. این برخلاف تلاش‌هایی است که فقط بر قانون حقوقی مکتوب متمرکز شده‌اند، یا ابزارهای نهادی که جامعه به‌وسیله آن‌ها می‌تواند به‌دنبال دستیابی به این نتایج سیاستی باشد.

جامع و چندبعدی بودن

درحالی‌که سایر شاخص‌ها جنبه‌های خاصی از قانون را مانند فقدان فساد یا حقوق بشر را در بر می‌گیرند، تصویر کاملی از وضعیت حاکمیت قانون ندارند. شاخص حاکمیت قانون تنها ابزار جهانی است که به‌طور جامع به قانون نگاه می‌کند.

چشم‌انداز مردم عادی

شاخص حاکمیت قانون مردم را در کانون اصلی خود قرار می‌دهد. این مسئله به معنای توجه به تبعیت یک کشور از حاکمیت قانون از منظر افراد عادی و تجربیات آن‌ها از حاکمیت قانون در جوامعشان است. شاخص، موقعیت‌های عملی و روزمره را بررسی می‌کند، ازجمله اینکه آیا مردم می‌توانند به خدمات عمومی دسترسی پیدا کنند و اینکه آیا اختلافی بین همسایگان می‌تواند به‌طور صلح‌آمیز و مقرون‌به‌صرفه توسط یک داور مستقل حل شود.

داده‌های جدید ناشی از تجربه‌های واقعی

این شاخص تنها مجموعه کامل از شاخص‌های حاکمیت قانون است که براساس داده‌های اولیه به‌وجود آمده است. نمرات این شاخص از ارزیابی‌های ساکنان (۱۰۰۰ پاسخ دهنده در هر کشور) و کارشناسان حقوقی محلی ساخته شده است و اطمینان می‌دهد این یافته‌ها بیانگر شرایطی است که افراد واقعی ازجمله ساکنان بخش‌های حاشیه‌ای جامعه تجربه می‌کنند.

شایستگی ازنظر فرهنگی

شاخص به‌گونه‌ای طراحی‌شده است که در کشورهایی با سیستم‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی بسیار متفاوت، مورداستفاده قرار می گیرد. هیچ جامعه‌ای تاکنون به تحقق کاملی از قانون دست نیافته است. هر کشور با ایجاد چالش های همیشگی در ایجاد و نوسازی ساختارها، نهادها و هنجارها روبه‌رو است که می‌تواند فرهنگ حاکمیت قانون را پشتیبانی و تداوم بخشد.

شاخص حاکمیت قانون ازطریق مجموعه‌ای جامع و چندبعدی از شاخص‌ها، به‌وسیله پروژه عدالت جهانی (WJP) تعریف شده است که هر یک از این شاخص‌ها نمایانگر جنبه خاصی از این مفهوم پیچیده است. چارچوبی نظری که این شاخص ها را به یکدیگر پیوند می‌زند، براساس دو اصل اساسی رابطه میان دولت و کسانی است که تحت حاکمیت هستند.

اصل اول به سنجش محدودیت‌های قانون در اعمال قدرت توسط دولت و نمایندگان آن و همچنین افراد و اشخاص خصوصی می‌پردازد. چنین سنجشی در فاکتورهای یک، دو، سه و چهار شاخص اندازه‌گیری می‌شود. اصل دوم به بررسی این موضوع می‌پردازد که آیا دولت اقدامات اعضای جامعه را محدود کرده و وظایف اصلی خود را در قبال جمعیت خود، به‌نحوی انجام می‌دهد به منافع عمومی خدمت شود،

مردم از خشونت محافظت شوند و همه اعضای جامعه به سازوکارهای حل اختلاف و شکایت دسترسی داشته باشند. این در فاکتورهای پنج، شش، هفت و هشت از شاخص اندازه‌گیری می‌شود و عملکردهایی را شامل می‌شود که توسط همه جوامع به رسمیت شناخته می‌شوند، مانند تأمین عدالت یا ضمانت نظم و امنیت.

مجموعه شاخص‌های به‌دست آمده همچنین تلاشی برای برقراری تعادل بین آن چیزی است که دانشمندان آن را "برداشت مضیق" یا حداقلی از قانون می‌دانند و بر قوانین رسمی و رویه‌ای تمرکز دارد و یک "برداشت موسع" که شامل ویژگی‌های اساسی مانند خودگردانی و حقوق و آزادی های اساسی است. تحقق این تعادل میان برداشت "مضیق" و "موسع" از حاکمیت قانون، شاخص را قادر می سازد تا انواع مختلفی از سیستم های سیاسی و اجتماعی ازجمله مواردی که فاقد بسیاری از ویژگی‌های ملل دموکراتیک هستند و درعین‌حال از ویژگی‌های اساسی حاکمیت قانون برخوردار هستند را به کار گیرد. حاکمیت قانون بیش از یک نظام قانونی است. این شاخص می‌پذیرد که نظام قانونی که نتواند حقوق اولیه بشر را تضمین کند، طبق حقوق بین‌الملل، در بهترین حالت "حاکم به‌وسیله قانون" است و شایستگی آن را ندارد که به‌عنوان یک حاکمیت قانونی شناخته شود.

حاکمیت قانون بر زندگی روزمره همگان تأثیر می‌گذارد. هرچند ممکن است ما از آن آگاه نباشیم، اما حاکمیت قانون بسیار مهم است – و این اهمیت، فقط برای وکلا یا قضات نیست. هر بخش از جامعه در حاکمیت قانون ذی‌نفع است. در زیر چند مثال آورده شده است:

محیط کسب‌وکار

یک سرمایه‌گذار را تصور کنید که به‌دنبال سرمایه‌گذاری در خارج از کشور باشد. او احتمالاً قبل از سرمایه‌گذاری در کشوری که در آن فساد شایع است، تأمل بیشتری

می‌کند، در کشور مزبور حقوق مالکیت تعریف‌نشده و اجـرای قراردادهـا دشـوار اسـت. مقررات به‌خوبی اجرا نمی‌شوند، فساد، حقوق ناامن املاک و ابزارهـای ناکارآمـد بـرای حـل‌وفصـل اختلافـات، تجـارت مشـروع را تضـعیف کـرده و باعـث جلـوگیری از سرمایه‌گذاری داخلی و هم خارجی می‌شود.

خدمات عمومی

چه اتفاقی می‌افتد اگر استانداردهای حاکم بر طراحی و ایمنی پل‌ها، جاده‌ها یا بانـد فرودگاه‌هایی که روزانه در آن‌ها عبور و مرور می‌کنیم یا دفترها و ساختمان‌هایی که در آن زندگی یا کار می‌کنیم، رعایت نشود یا اینکه مقامات دولتی و پیمانکاران بـه خـاطر سود شخصی خود، از مواد کم کیفیت استفاده کنند؟ ضعف در اجرای مقررات و فسـاد، امنیت زیرساخت‌های فیزیکی و منابع کمیاب را کاهش می‌دهد.

بهداشت عمومی و محیط‌زیست

پیامدهای آلودگی، شکار شدن حیوانات وحشـی و جنگـل زدایـی را بـرای سـلامت عمومی و محیط‌زیست در نظر بگیرید. چه اتفاقی می‌افتد اگر شـرکتی مـواد شـیمیایی مضر را در رودخانه‌ای در منطقه‌ای پرجمعیت بریـزد و بـازرس محـیط‌زیسـت در ازای رشوه از این اقدامات چشم‌پوشی کند؟ پیروی از قانون، برای مسئولیت‌پذیر نگه‌داشـتن دولت‌ها، مشاغل، سازمان‌های جامعه مدنی و جوامع برای محافظت از بهداشت عمومی و محیط‌زیست، ضروری است.

عوامل موردبررسی در شاخص

شاخص حاکمیت قانون به بررسی هشت عامل اصلی می‌پردازد که خـود، نیـز بـه ۴۴ عامل فرعی تقسیم می‌شوند. عوامل اصلی و فرعی به‌طور خلاصـه شـامل مـوارد زیـر است:

۱. محدودیت‌های قدرت دولت

۱-۱. اختیارات دولت به‌طور مؤثر توسط قوه مقننه محدود است.

۱-۲. اختیارات دولت ازنظر قضایی محدود است.

۱-۳. اختیارات دولت به‌طور مؤثر با حسابرسی و بررسی مستقل محدود می‌شوند

۱-۴. مقامات دولتی به‌دلیل سوء رفتار مجازات می‌شوند.

۱-۵. اختیارات دولت در معرض بررسی‌های غیردولتی است.

۱-۶. انتقال قدرت منوط به قانون است

۲. نبود فساد

۲-۱. مقامات دولتی در قوه مجریه از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند.

۲-۲. مقامات قوه قضائیه از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند.

۲-۳. مقامات حکومتی در پلیس و ارتش از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند.

۲-۴. مقامات در قوه مقننه از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند.

۳. دولت باز

۳-۱. قوانین عمومی و داده‌های دولت

۳-۲. حق اطلاع‌رسانی

۳-۳. مشارکت مدنی

۳-۴. سازوکارهای شکایت

۴. حقوق اساسی

۴-۱. برخورد مساوی و عدم تبعیض

۴-۲. تضمین مؤثر حق زندگی و امنیت شخص

۴-۳. تضمین مؤثر روند قانونی و حقوق متهم

۴-۴. تضمین مؤثر آزادی عقیده و بیان

۴-۵. تضمین مؤثر آزادی اعتقاد و دین

۴-۶. تضمین مؤثر آزادی از دخالت‌های خودسرانه در حریم خصوصی

۴-۷. تضمین مؤثر آزادی تجمع و اجتماع

۴-۸. تضمین مؤثر حقوق اساسی کار

۵. نظم و امنیت

۵-۱. کنترل مؤثر جرم

۵-۲. محدود بودن درگیری داخلی در عمل

۵-۳. عدم توسل مردم برای پیگیری شکایات شخصی به خشونت

۶. اجرای مقررات

۶-۱. اجرای مؤثر مقررات دولت

۶-۲. مقررات دولت بدون تأثیر نامناسب اعمال و اجرا می‌شود

۶-۳. دادرسی اداری بدون تأخیر غیرمنطقی انجام می‌شود

۶-۴. روند دادرسی در مراحل اداری رعایت می‌شود

۶-۵. دولت بدون روند قانونی و جبران و غرامت کافی سلب مالکیت انجام نمی‌دهد

۷. نظام قضایی مدنی

۷-۱. مردم می‌توانند به نظام قضایی مدنی دسترسی پیدا کرده و از آن استفاده کنند

۷-۲. نظام قضایی مدنی عاری از تبعیض است

۷-۳. نظام قضایی مدنی عاری از فساد است

۴-۷. نظام قضایی مدنی عاری از نفوذ نادرست دولت است

۵-۷. نظام قضایی مدنی دچار تأخیر غیرمنطقی نیست

۶-۷. نظام قضایی مدنی به‌طور مؤثر اجرا می‌شود

۷-۷. سازوکارهای حل اختلاف دیگر، در دسترس، بی‌طرف و مؤثر است

۸. عدالت کیفری

۱-۸. سیستم تحقیقات کیفری مؤثر است

۲-۸. سیستم دادرسی کیفری به‌موقع و مؤثر است

۳-۸. سیستم اصلاحی در کاهش رفتارهای مجرمانه مؤثر است

۴-۸. سیستم دادرسی کیفری بی‌طرف است

۵-۸. سیستم دادرسی کیفری عاری از فساد است

۶-۸. سیستم دادرسی کیفری عاری از نفوذ نادرست دولت است

۷-۸. تشریفات قانونی و حقوق متهم رعایت می‌شود

سنجه‌های مربوط به عوامل اصلی و فرعی

به‌منظور ارزیابی هریک از عوامل هشت‌گانه مذکور، سؤالاتی مطرح و پاسخ آن‌ها درمورد هر کشور دریافت می‌شود.

عامل ۱: محدودیت در اختیارات دولت

۱-۱. اختیارات دولت به‌طور مؤثر توسط قوه مقننه محدود می‌شود

اقدامات مربوط به اینکه آیا قوه مقننه در عمل توانایی انجام بررسی های مؤثر و نظارت بر دولت را دارد.

۲-۱. قدرت قوای دولتی به‌طور مؤثر با قوه قضائیه محدود شده است

آیا دستگاه قضایی استقلال و توانایی عمل در انجام بررسی های مؤثر بـر دولـت را دارد.

۳-۱. اختیارات دولت به‌طور مؤثر با حسابرسی و بررسی مستقل محدود می‌شوند

سنجش اینکه که آیا حسابرسان و همچنین سازمان‌های ملی حقـوق بشـری دارای استقلال کافی و توانایی انجام بررسی‌های مؤثر و نظارت بر دولت هستند.

۴-۱. مقامات دولتی به‌دلیل سوء رفتار مجازات می‌شوند

بررسی اینکه آیا مقامات دولتی در دستگاه‌های اجرایـی، قـوه مقننـه، دادگسـتری و پلیس تحقیق به دلیل سوء رفتار رسمی و سایر تخلفات، تحت بررسی، پیگـرد قـانونی، محاکمه و مجازات قرار می‌گیرند.

۵-۱. اختیارات دولت در معرض بررسی‌های غیردولتی است

سنجش اینکه آیا رسانه‌های مستقل، سازمان‌های جامعه مـدنی، احـزاب سیاسـی و افراد بدون ترس از تلافی در ارائه گزارش و اظهارنظر درمورد سیاست‌های دولـت آزاد هستند.

۶-۱. انتقال قدرت منوط به قانون است

بررسی اینکه آیا مقامات دولتی طبق مقررات و رویه های مندرج در قـانون اساسـی انتخاب یا منصوب می شوند. در آنجا که انتخابات برگزار شود، سلامت روند انتخابـات، ازجمله دسترسی به رأی‌گیری، نبود ارعاب و بررسـی عمـومی نتـایج انتخابـات را نیـز اندازه‌گیری می‌شود.

عامل ۲: نبود فساد

۱-۲. مقامات دولتی در قوه مجریه از منافع عمومی برای منـافع شخصـی اسـتفاده نمی‌کنند

میزان رواج رشوه، پرداخت‌های غیررسمی و سایر مشوق‌های غیرقانونی در ارائه خدمات عمومی و اجرای مقررات را اندازه‌گیری می‌کند. همچنین این موضوع را مشخص می‌کند که آیا قراردادهای دولتی و قراردادهای خدمات عمومی ازطریق یک روند مناقصه آزاد و رقابتی منعقد می شوند یا خیر، آیا مقامات دولتی در سطوح مختلف قوه مجریه از اختلاس بودجه‌های عمومی خودداری می‌کنند.

۲-۲. مقامات دولتی در قوه قضائیه از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند

سنجش اینکه آیا قضات در انجام وظایف یا تسریع در فرایندهای کاری خودداری می‌کنند و اینکه آیا قوه قضائیه و احکام قضایی عاری از نفوذ نادرست دولت، منافع شخصی و سازمان‌های جنایی است.

۳-۲. مقامات دولتی در پلیس و ارتش از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند

اقدامات مربوط به اینکه آیا افسران پلیس و بازپرسان جنایی از درخواست و پذیرش رشوه برای انجام خدمات اساسی پلیس یا تحقیق درمورد جرایم خودداری می کنند و اینکه آیا مقامات دولتی در پلیس و ارتش عاری از تأثیر نادرست منافع خصوصی یا سازمان‌های جنایتکار هستند.

۴-۲. مقامات دولتی در قوه مقننه از منافع عمومی برای منافع شخصی استفاده نمی‌کنند

سنجش اینکه آیا اعضای قوه مقننه در ازای منافع سیاسی یا رأی مطلوب درمورد قانون، از درخواست یا پذیرش رشوه یا سایر مطالبات در امانت‌داری خودداری می‌کنند.

عامل ۳: دولت باز

۱-۳. قوانین عمومی و داده‌های دولت

اقدامات مربوط به اینکه آیا قوانین اساسی و اطلاعات مربوط به حقوق قانونی در دسترس عموم است و آیا به زبان ساده ارائه می‌شود و برای همه زبان‌ها قابل‌دسترسی است. همچنین کیفیت و دسترسی اطلاعات منتشرشده توسط دولت به‌صورت چاپی یا برخط را اندازه‌گیری می‌کند و اینکه آیا آیین‌نامه‌های اداری، پیش‌نویس قوانین و تصمیمات دادگاه عالی به‌موقع در دسترس عموم قرار می‌گیرد

۲-۳. حق اطلاع‌رسانی

سنجش اینکه آیا درخواست‌های کسب اطلاعاتی که توسط یک سازمان دولتی برگزار می‌شود، اعطا می‌شود و آیا این درخواست‌ها در یک بازه زمانی معقول اعطا می‌شوند، و بررسی اینکه اطلاعات مرتبط و کامل و درخواست‌های اطلاعات با هزینه مناسب و بدون نیاز به پرداخت رشوه ارائه می‌شوند. همچنین این موضوع که آیا مردم از حق دسترسی به اطلاعات خود آگاه هستند یا خیر و آیا سوابق مربوطه درصورت درخواست در دسترس عموم است یا خیر نیز بررسی می‌شود.

۳-۳. مشارکت مدنی

اثربخشی سازوکارهای مشارکت مدنی، ازجمله حمایت از آزادی‌های عقیده و بیان، اجتماعات و تشکل‌ها و حق تقاضای دولت را سنجیده می‌شود. همچنین این مسئله را تعیین می‌کند که آیا مردم می‌توانند نگرانی‌های خود را برای مقامات مختلف دولت بیان کنند یا اینکه آیا مقامات دولتی اطلاعات کافی درباره تصمیم‌گیری‌های مؤثر بر جامعه ارائه می‌دهند یا خیر.

۴-۳. سازوکارهای شکایت

سنجش قدرت مردم در ارائه شکایات خاص درمورد ارائه خدمات عمومی یا عملکرد مقامات دولت در انجام وظایف قانونی خود و چگونگی پاسخگویی مقامات دولتی به چنین شکایاتی به دولت.

عامل ۴: حقوق اساسی

۴-۱. برخورد مساوی و عدم تبعیض

اقدامات مربوط به اینکه آیا افراد – براساس وضعیت اقتصادی – اجتماعی، جنسیت، قومیت، مذهب، منش ملی، گرایش جنسی یا هویت جنسیتی – با توجه به خدمات عمومی، اشتغال، دادرسی و سیستم دادگستری با تبعیض روبرو نمی‌شوند.

۴-۲. حق زندگی و امنیت شخص به‌طور مؤثر تضمین‌شده است

اقدامات مربوط به اینکه آیا پلیس در هنگام دستگیری و بازجویی مظنونان به آن‌ها آسیب وارد می کند، یا اینکه آیا مخالفان سیاسی یا اعضای رسانه در معرض جستجوهای غیرمنطقی، دستگیری، بازداشت، حبس، تهدید، رفتارهای سوءاستفاده کننده یا خشونت قرار دارند.

۴-۳. روند قانونی و حقوق متهم

اقدامات مربوط به احترام به حقوق اساسی مظنونان کیفری، ازجمله پیش فرض برائت و نبود دستگیری خودسرانه و بازداشت غیرمعقول قبل از محاکمه. همچنین تعیین این موضوع که آیا مظنونان یادشده می‌توانند به شواهد و مدارکی که علیه آن‌ها استفاده شده است دسترسی پیدا کنند و آن ها را به چالش بکشند، آیا این افراد در معرض سوءاستفاده قرار می‌گیرند، یا اینکه به آن‌ها کمک‌های حقوقی کافی ارائه شده

است. به‌علاوه، این مسئله را موردسنجش قرار می‌دهد که حقوق اساسی زندانیان پس از محکومیت در جرم محترم شمرده می‌شوند.

۴-۴. آزادی عقیده و بیان به‌طور مؤثر تضمین‌شده است

بررسی اینکه آیا رسانه‌های مستقل، سازمان‌های جامعه مدنی، احزاب سیاسی و افراد آزاد هستند بدون ترس از تلافی، گزارش و اظهارنظر خود را درباره سیاست‌های دولت بیان کنند.

۵-۴. آزادی اعتقاد و دین به‌طور مؤثر تضمین‌شده است

اندازه‌گیری اینکه اقلیت‌های مذهبی می‌توانند آزادانه و علنی اعمال عبادی و آداب‌ورسوم دینی را انجام دهند، یا اینکه افراد غیرمتعهد از اجبار در قوانین دینی محافظت می‌شوند

۶-۴. آزادی از دخالت‌های خودسرانه در حریم خصوصی به‌طور مؤثر تضمین می‌شود

سنجش اینکه پلیس یا سایر مقامات دولتی بدون هیچ گونه ضمانت، جستجوهای فیزیکی را انجام می‌دهند یا ارتباطات الکترونیکی افراد خصوصی را بدون مجوز قضایی رهگیری می‌کنند.

۷-۴. آزادی تجمع و اجتماعات به‌طور مؤثر تضمین‌شده است

بررسی اینکه آیا مردم می‌توانند آزادانه در جلسات عمومی جامعه شرکت کنند، به سازمان‌های سیاسی بپیوندند، تظاهرات عمومی مسالمت‌آمیز برگزار کنند، دادخواست امضا کنند و دربرابر سیاست‌ها و اقدامات دولت بدون ترس از تلافی اظهارنظر کنند.

۸-۴. حقوق اساسی کار به‌طور مؤثر تضمین می‌شود

اقدامات لازم برای اجرای مؤثر حقوق اساسی کار، ازجمله آزادی اجتماع و حق معامله، عدم تبعیض درمورد اشتغال و آزادی از کار اجباری و جلوگیری از کار کودکان را انجام می‌دهد.

عامل ۵: نظم و امنیت

۱-۵. جرم به‌طور مؤثر کنترل می‌شود

میزان شیوع جرایم عمومی، ازجمله قتل، آدم‌ربایی، سرقت و سرقت، سرقت‌های مسلحانه و اخاذی، و همچنین برداشت‌های عمومی مردم از امنیت در جوامع خود را اندازه‌گیری می‌کند.

۲-۵. درگیری داخلی عملاً محدود است

اندازه‌گیری اینکه آیا مردم به‌طور مؤثر دربرابر درگیری‌های مسلحانه و تروریسم محافظت می‌شوند.

۳-۵. مردم برای پیگیری شکایات شخصی به خشونت متوسل نمی‌شوند

بررسی اینکه آیا مردم برای حل‌وفصل اختلافات مدنی در بین خود یا به‌دنبال جبران خسارت از دولت، به ارعاب یا خشونت متوسل می‌شوند و یا این فرآیندها عاری از خشونت هستند.

عامل ۶: اجرای مقررات

۱-۶. مقررات دولت به‌طور مؤثر اجرا می‌شود

اندازه‌گیری اینکه آیا مقررات دولتی، مانند مقررات کار، محیط‌زیست، بهداشت عمومی، تجاری و حمایت از مصرف‌کننده به‌طور مؤثر اجرا می‌شود

۶-۲. مقررات دولت بدون تأثیر نامناسب اعمال و اجرا می‌شود

اقدامات مربوط به اینکه آیا اجرای مقررات منوط به رشوه خواری است یا تأثیر نادرست از منافع شخصی است یا خیر، آیا خدمات عمومی ازجمله صدور پروانه و مجوز و اجرای خدمات بهداشت عمومی بدون رشوه یا سایر مشوق های نادرست ارائه می‌شود.

۶-۳. دادرسی اداری بدون تأخیر غیرمنطقی انجام می‌شود

سنجش اینکه آیا مراحل اداری در سطح ملی و محلی بدون تأخیر غیرمنطقی انجام می‌شود

۶-۴. روند دادرسی در مراحل اداری رعایت می‌شود

بررسی‌های مربوط به عدم رعایت روند قانونی در دادرسی‌های اداری که توسط مقامات ملی و محلی در زمینه مسائلی مانند محیطزیست، مالیات و کار انجام می‌شود.

۶-۵. دولت بدون روندهای قانونی و جبران و غرامت کافی سلب مالکیت انجام نمی‌دهد

بررسی اینکه دولت به حقوق مالکیت مردم و شرکت ها احترام می گذارد، از تصرف غیرقانونی املاک خصوصی خودداری می کند و درصورت سلب مالکیت قانونی، اموال گرفته‌شده را جبران می‌کند.

عامل ۷: نظام قضایی مدنی

۷-۱. مردم می‌توانند به نظام قضایی مدنی دسترسی پیدا کرده و از آن استفاده کنند.

شامل میزان دسترسی و استطاعت هزینه‌های دادگاه‌های مدنی، ازجمله اینکه مردم از راهکارهای موجود آگاه هستند، می توانند به مشاوره و نمایندگی حقوقی دسترسی

پیدا کنند، هزینه کنند و بدون تحمل هزینه‌های غیرمنطقی، روبرو شدن با رویه غیرمنطقی یا تجربه موانع جسمی یا زبانی می‌توانند به نظام دادگاه دسترسی پیدا کند.

۷-۲. نظام قضایی مدنی عاری از تبعیض است

اندازه‌گیری اینکه نظام قضایی مدنی در عمل براساس وضعیت اقتصادی - اجتماعی، جنسیت، قومیت، مذهب، منش ملی، تمایلات جنسی یا هویت جنسیتی تبعیض قائل است یا خیر.

۷-۳. نظام قضایی مدنی عاری از فساد است

اندازه‌گیری اینکه آیا نظام قضایی مدنی عاری از رشوه‌خواری و تأثیر نامناسب منافع خصوصی است.

۷-۴. نظام قضایی مدنی عاری از نفوذ نادرست دولت است

سنجش اینکه آیا نظام قضایی مدنی عاری از نفوذ نامناسب دولت یا سیاسی است.

۷-۵. نظام قضایی مدنی دچار تأخیر غیرمنطقی نیست

بررسی اینکه اجرای دادرسی مدنی و احکام، به‌موقع و بدون تأخیر غیرمنطقی انجام می‌شود.

۷-۶. نظام قضایی مدنی به‌طور مؤثر اجرا می‌شود

اثربخشی و اجرای به‌موقع تصمیمات و احکام دادرسی مدنی را در عمل می‌سنجد.

۷-۷. سازوکارهای حل اختلاف دیگر، در دسترس، بی‌طرف و مؤثر است

اندازه‌گیری اینکه آیا سازوکارهای جایگزین حل اختلاف مقرون‌به‌صرفه، کارآمد، قابل‌اجرا و عاری از فساد هستند

عامل ۸: عدالت کیفری

۸-۱. نظام تحقیقات کیفری، اثربخش است

سنجش اینکه آیا عاملان جرم به‌طور مؤثر دستگیر و متهم می‌شوند. همچنین انجام این بررسی که آیا پلیس، بازرسان و دادستان‌ها از منابع کافی برخوردارند، عاری از فساد هستند و وظایف خود را با صلاحیت انجام می‌دهند.

۸-۲. نظام دادرسی کیفری به‌موقع و اثربخش است

اندازه‌گیری اینکه مرتکب جرم به‌طور مؤثر تحت پیگرد قانونی قرارگرفته و مجازات می‌شود. همچنین این موضوع را مشخص می‌کند که آیا قضات جنایی و سایر مسئولان قضایی صالح هستند و تصمیمات سریع می‌گیرند.

۸-۳. نظام اصلاحی در کاهش رفتارهای مجرمانه اثربخش است

آیا اقدامات مؤثر در تأمین امنیت نهادهای نظارتی، احترام به حقوق زندانیان و جلوگیری از تکرار مجدد جرایم مؤثر است

۸-۴. نظام دادرسی کیفری بی‌طرف است

بررسی اینکه پلیس و قضات جنایی بی‌طرف هستند و براساس وضعیت اجتماعی، اقتصادی، جنسیت، قومیت، مذهب، خاستگاه ملی، گرایش جنسی یا هویت جنسیتی در عمل تبعیض قائل نمی‌شوند.

۸-۵. نظام دادرسی کیفری عاری از فساد است

اقدامات پلیس یا دادستان‌ها و قضات عاری از رشوه و تأثیر نامناسب سازمان‌های جنایی است

۸-۶. نظام دادرسی کیفری عاری از نفوذ نادرست دولت است

سنجش اینکه نظام عدالت کیفری مستقل از نفوذ دولت یا نفوذ سیاسی است.

۸-۷. تشریفات قانونی و حقوق متهم رعایت می‌شود

سنجش احترام به حقوق اساسی مظنونان کیفری، ازجمله پیش‌فرض اصل برائت و جلوگیری از دستگیری خودسرانه و بازداشت غیرمعقـول قبـل از محاکمـه. امتیـازات و رتبه‌بندی شاخص حاکمیت قانون در کشورهای مختلف در جدول۲ پیوست ارائـه‌شـده است.

بارومتر جهانی فساد (خاورمیانه و شمال آفریقا)

مقدمه

شفافیت بین‌الملل علاوه بر شاخص ادراک فساد، هرسال یا هر دو سال یک‌بار گزارشی را با عنوان بارومتر جهانی فساد[1] منتشر می‌کند که در آن وضعیت فساد در بخش‌های مختلف و نیز دیدگاه شهروندان در این خصوص در برخی کشورها و مناطق جهان موردبررسی قرار می‌گیرد. این گزارش نسبت به شاخص ادراک فساد جنبه تحلیلی دارد و راهکارهایی نیز در آن به کشورهای موردبررسی ارائه می‌شود.

در دهمین نسخه از بارومتر جهانی فساد که براساس یک کار میدانی بین مارس و اوت سال ۲۰۱۸ در شمال آفریقا و بین اوت و اکتبر ۲۰۱۹ در خاورمیانه انجام‌شده، بیش از ۶۶۰۰ شهروند در کشورهایی مانند اردن، مراکش، سودان و تونس مورد پیمایش قرارگرفته‌اند.

یافته های این پیمایش نشان می دهد که در سال گذشته از هر پنج نفری که به خدمات عمومی مانند مراقبت های بهداشتی و آموزش دسترسی پیدا کرده اند، یک نفر رشوه پرداخت کرده است که معادل بیش از ۱۱ میلیون شهروند در شش کشور موردبررسی است. همچنین برای اولین بار، بارومتر فاش می کند که در سه کشور موردبررسی، یک نفر از ۵ شهروند به نحوی مورد سوءاستفاده جنسی قرار گرفته است.

در ماه‌های اخیر، در برخی از کشورهای مذکور مردم در اعتراض به دولت‌های خود به تظاهرات پرداختند. به باور شفافیت بین‌الملل این اعتراضات شباهت زیادی با انقلاب‌های عربی سال‌های گذشته دارد که باعث سرنگونی دولت در برخی از این کشورها شد. مردم چه در تونس در سال ۲۰۱۰ و چه در سودان در سال ۲۰۱۹، نسبت

1. Global Corruption Barometer(GCB)

به فسادی که در زندگی روزمره خود در بالاترین سطوح دولتی تا دسترسی بـه خـدمات عمومی تجربه می‌کنند، اعتراض کردند.

یافته‌های اصلی

۱. فساد درحال افزایش است؛

بیش از نیمی (۶۵ درصد) از همه شهروندان تصور می‌کنند که فساد در ۱۲ ماه گذشـته افزایش یافته است و تنها ۱۲ درصد فکر می‌کنند که کاهش یافته است.

۲. دولت‌ها به اندازه کافی اقدامات لازم را انجام نمی‌دهند؛

تنها ۲۸ درصد از شهروندان فکر می‌کنند که دولتشان در زمینه مبـارزه بـا فسـاد اداری خوب کار می‌کند درحالی‌که ۶۶ درصد فکر می‌کنند دولت آن‌ها عملکرد بدی دارد.

۳. نمایندگان مجلس و مقامات دولتی به‌عنوان فاسدترین اشخاص در این کشورها تلقی می‌شوند؛

۴۴ درصد مردم فکر می کنند بیشتر یا همه نمایندگان مجلس و مقامـات دولتـی فاسـد هستند.

۴. رشوه برای بسیاری یک پدیده معمولی است؛

در سال گذشته از هر پنج شهروندی که به خدمات عمومی، مانند مراقبت‌های بهداشتی و آموزش‌وپرورش دسترسی داشته‌اند یک نفر رشوه پرداخت کرده است. در اردن، بـیش از یک‌سوم از مردم از ارتباطات شخصی خود بـرای بـه‌دسـت آوردن خـدمات موردنیـاز استفاده کرده‌اند.

۵. باوجود ترس از تلافی، شهروندان می‌توانند تغییر ایجاد کنند

از هر دو شهروند یک نفر معتقد است که افراد عادی می‌تواننـد بـه جلـوگیری از فسـاد کمک کنند.

توصیه‌ها

برای جلب اعتماد شهروندان، دولت‌ها باید اراده سیاسی جدی و واقعی را برای مبارزه با فساد نشان دهند، نهادهای شفاف و حساب‌شده ایجاد کنند، اقدامات غیرقانونی را مورد پیگرد قرار دهند و زمینه مشارکت شهروندان را فراهم آورند. دولت‌ها باید:

۱- تقویت صحت انتخابات به‌منظور فراهم کردن زمینه انتخاباتی عادلانه و دموکراتیک

باید اطمینان حاصل شود که دولت‌ها، انتخابات را به‌صورت دوره‌ای در یک فضای رقابتی، عادلانه و شفاف برگزار می‌کنند. دولت ها باید مجازات‌هایی را علیه خرید رأی و تهدید به رأی‌دهندگان اعمال کنند تا شهروندان بتوانند حق دموکراتیک خود را بدون اجبار و ترس اعمال کنند.

۲- توانمندسازی افشاگران، جامعه مدنی و رسانه‌های جمعی

دولت‌ها باید جامعه مدنی را درگیر خود کنند و از فعالان، افشاگران و روزنامه‌نگاران در زمینه نظارت و افشای فساد محافظت کنند. سرکوب فعلی مخالفان سیاسی، آزاد بیان و مطبوعات باید پایان یابد.

۳- کاهش و جلوگیری از واسطه‌گری

دولت ها برای اطمینان از دسترسی برابر به خدمات، باید نظامی را اجرا کنند که واسطه‌ها را از بین ببرد. دولت ها باید برای پیشگیری از ناهنجارهای اجتماعی فعلی اقدامات پیشگیرانه را انجام داده و آگاهی از اینکه واسطه‌گری نوعی از فساد اداری است را افزایش دهند.

۴- تقویت استقلال قضایی و تحکیم تفکیک قوا

نهادهای دولتی باید از تفکیک قوا و یک نظام دموکراتیک نظارتی اطمینان حاصل کنند. یک قوه قضائیه مستقل و قوی که ناظر بر قوه مجریه است امری ضروری است.

۵- شناسایی و توجه به شکل‌های خاص فساد

دولت‌ها باید اخاذی جنسی را به‌عنوان نوعی فساد بشناسند و قوانینی را برای مقابله با فساد در این زمینه در نظر بگیرند. علاوه بر این، دولت ها باید سازوکارهای گزارشگری ایمن، محرمانه و حساس به مسائل جنسی را ایجاد کنند و اطمینان حاصل کنند که سیستم‌های دادگستری ابزارهای مناسبی برای کمک به افراد آسیب‌دیده دارند.

۶ – بهبود شفافیت و دسترسی به اطلاعات

دولت‌ها باید اقدام به ایجاد، تقویت و به‌کارگیری مؤثر دسترسی به قوانین اطلاعاتی کنند. طبق استانداردهای داده‌های باز، آن ها باید اطلاعات بودجه‌ها، دارایی‌های مقامات و چگونگی استفاده از خدمات دولتی را فعالانه منتشر کنند. با اطلاع‌رسانی عمومی، دولت‌ها می‌توانند به مقابله با اخبار جعلی و حمایت از روزنامه‌نگاری مبتنی بر واقعیت کمک کنند.

برداشت شهروندان درمورد فساد

در این پیمایش از مردم پرسیده شده که درمورد وضعیت فساد در کشورشان چه فکر می کنند: آیا فساد شایع است؟ آیا درحال افزایش است یا کاهش و آیا دولت به اندازه کافی آن را کنترل می‌کند. این یافته‌ها در زیر آمده است:

- فساد در این کشورها درحال افزایش است

درصد مردمی که فکر می‌کنند که فساد در ۱۲ ماه گذشته افزایش یافته است

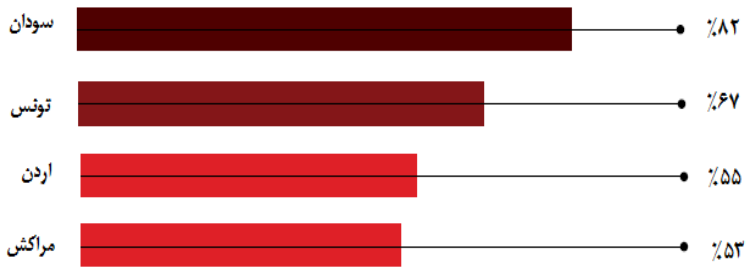

- دولت‌ها به‌اندازه کافی اقدامات لازم را انجام نمی‌دهند

همچنین از مردم پرسیده شد که تلاش دولت خود را برای مقابله با فساد را چطور ارزیابی می‌کنند.

نتایج حاکی از عدم رضایت آشکار از اقدامات صورت گرفته تاکنون است. اکثر شهروندان (۶۶ درصد) فکر می کنند دولتشان در زمینه رفع خطرات فساد اداری کار ضعیفی انجام داده است. بااین‌حال، در برخی از کشورها، نارضایتی به‌مراتب بیشتر است. مردم سودان (۸۰ درصد)، مراکش (۷۴ درصد)، تونس (۶۴ درصد) درمورد عملکرد دولت خود عقیده دارند نتوانسته در مقابل با فساد اداری خوب عمل کند.

در مقابل، ۵۵ درصد از شهروندان در اردن فکر می‌کنند دولتشان خوب عمل می‌کند.

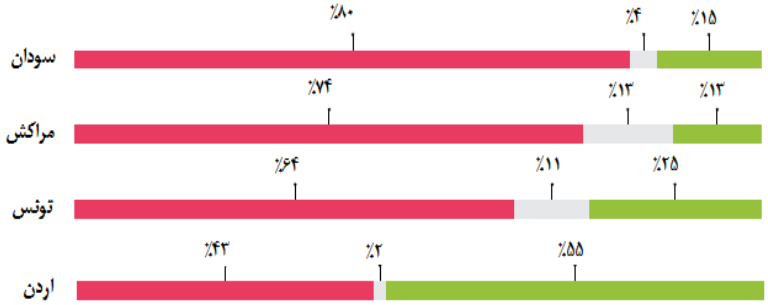

- نمایندگان مجلس و مقامات دولتی فاسدتر هستند

از مردم سؤال شد که فکر می‌کنند فساد در نهادهای مختلف در کشورشان چقدر است. ۴۴ درصد از شهروندان تصور می کنند که بیشتر یا همه اعضای پارلمان و مقامات دولتی درگیر فساد هستند.

فساد به تفکیک نهادها

درصد افرادی که فکر می‌کنند بیشتر یا همه افراد این نهادها فاسد هستند

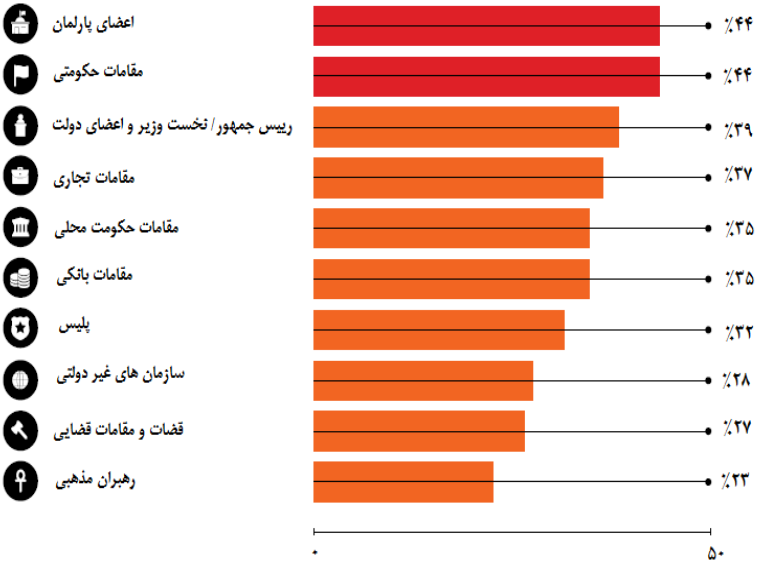

- نرخ رشوه به تفکیک کشورها

درصد کاربران خدمات عمومی که در ۱۲ ماه گذشته رشوه پرداخته‌اند

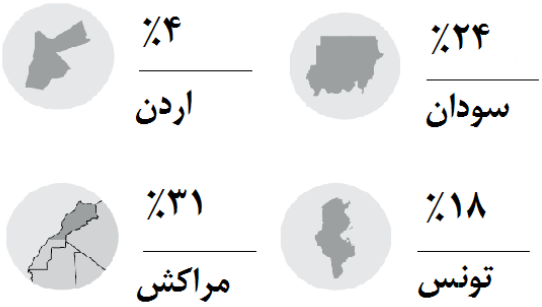

- یک‌پنجم شهروندان رشوه می‌پردازند

از شهروندان این کشورها این پرسش مطرح شد که آیا آن‌ها در ۱۲ ماه گذشته با این شش نوع از خدمات عمومی کلیدی در کشور خود در ارتباط بوده اند: پلیس، دادگاه ها، مراقبت های بهداشتی، مدارس، اسناد هویتی و خدمات همگانی. سپس سؤال کردیم که آیا برای دریافت خدمات، رشوه یا هدیه داده‌اند یا به نفع آن‌ها اقدامی انجام‌شده است؟ ۷۸ درصد از پاسخ دهندگان حداقل در طول ۱۲ ماه گذشته با حداقل یک خدمات عمومی در ارتباط بوده اند. از این تعداد، یک پنجم (۲۲ درصد) برای خدمات اساسی، مانند مراقبت های بهداشتی یا آموزش، رشوه پرداخته اند. در شش کشور موردبررسی، این رقم برابر با بیش از ۱۱ میلیون نفر است که در سال گذشته رشوه پرداخته‌اند.

نتایج نشان می‌دهد که پلیس بالاترین میزان دریافت رشوه (۲۲ درصد) را دارد و خدمتی است که به‌احتمال دریافت یا پرداخت رشوه در آن زیاد است.

- نرخ رشوه براساس خدمات

درصدی از مردم که در ۱۲ ماه گذشته از خدمات عمومی استفاده و رشوه داده‌اند

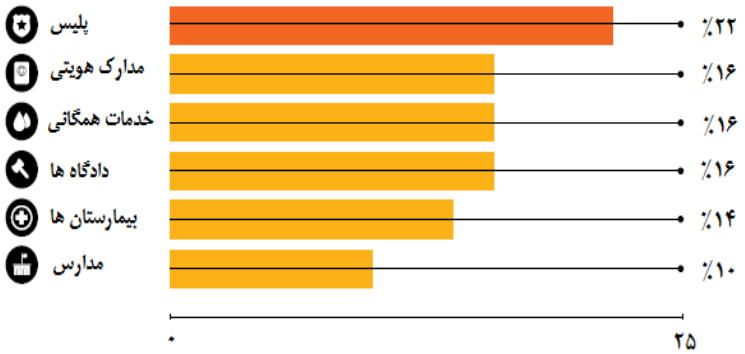

- سوءاستفاده‌های جنسی

بارومتر جهانی فساد برای اولین بار داده‌های مربوط به سوءاستفاده‌های جنسی را که یکی از مهم‌ترین اشکال فساد جنسیتی است بررسی کرده است. در این موضوع شواهد نشان می‌دهد زنان نسبت به مردان بیشتر تحت‌فشار قرار دارند. بعضی از زنان برای دریافت خدمات عمومی ازجمله مراقبت‌های بهداشتی و آموزش تحت‌فشار هستند.

- نبود صداقت و درستکاری سیاسی به‌ویژه در زمینه انتخابات

رهبران سیاسی غالباً با هزینه شهروندانی که در خدمت آن‌ها هستند به نفع خودشان عمل می کنند. برای اینکه فرصتی برای جلوگیری از فساد داشته باشیم، باید اطمینان حاصل کنیم که سیاستمداران، باصداقت و درستکاری بیشتری عمل می‌کنند. درستکاری سیاسی به این معنی است که افراد دارای قدرت سیاسی به طور مداوم درحالی‌که از تصمیم‌گیری باز و شفاف استفاده می‌کنند به نفع عمومی عمل می‌کنند.

غالباً یکی از دلایل اصلی فساد سیاسی سوءاستفاده از انتخابات ازجمله فریب، بودجه اعلام نشده احزاب سیاسی، خرید رأی یا انتشار اخبار جعلی در طول مبارزات انتخاباتی است.

در ازای رأی در انتخابات ملی، منطقه‌ای یا محلی، تقریباً به یک نفر از هر سه شهروند رشوه داده می شود. در برخی کشورها، شهروندان نیز درصورت عدم رأی دادن به روشی خاص، در معرض اقدامات تلافی‌جویانه قرار می‌گیرند. در ازای رأی در انتخابات ملی، منطقه‌ای یا محلی، تقریباً به یک نفر از هر سه شهروند رشوه داده می‌شود. در برخی کشورها، شهروندان نیز درصورت عدم رأی دادن به روشی خاص، در معرض اقدامات تلافی‌جویانه قرار می‌گیرند.

درستکاری و صداقت سیاسی نیز می‌تواند با انتشار اخبار جعلی به خطر بیفتد. ۵۲ درصد از شهروندان فکر می‌کنند که اخبار جعلی غالباً پیرامون انتخابات گسترش می‌یابد، درحالی‌که تنها هشت درصد تصور می‌کنند که هرگز این اتفاق نمی‌افتد.

در اردن، ۵۹ درصد از شهروندان معتقدند که اخبار جعلی غالباً برای تأثیرگذاری در نتایج انتخابات گسترش می‌یابد.

- انجام اقدامات ضدفساد

چندین الزام اساسی برای کاهش شیوع فساد ضروری است: اطمینان از این که مردم می‌توانند با خیال راحت فساد را گزارش دهند، تضمین اینکه مجازات‌ها به‌طور عادلانه اعمال می‌شوند، توانمندسازی سازمان‌های غیردولتی تا آزادانه فعالیت کنند و توانمند کردن شهروندان در پاسخگو نگه‌داشتن دولت‌ها.

در این پیمایش مشخص‌شده است که اگرچه موانعی برای چنین اقداماتی در منطقه وجود دارد، بسیاری از مردم آماده و مایل به اقدام هستند.

درصد مردمی که با این موضوع موافق هستند که شهروندان معمولی می‌توانند در مبارزه با فساد تفاوت ایجاد کنند

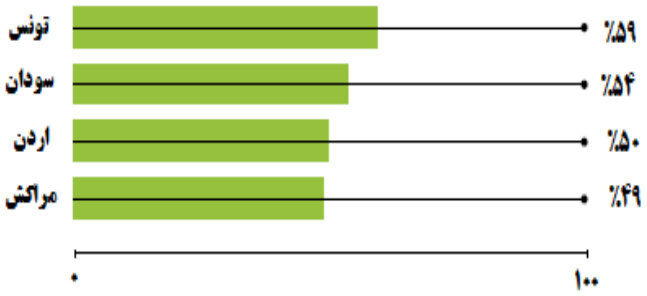

- تلافی‌جویی و عدم اقدام بزرگ‌ترین موانع هستند

اگرچه گزارش موارد فساد برای مهار سطوح کلی فساد بسیار مهم است، اما بیش از نیمی از مردم فکر می‌کنند درصورت گزارش فساد، تحت اقدامات تلافی‌جویانه قرار می‌گیرند.

مردم اردن، سودان و تونس به‌ویژه نگران اقدامات تلافی‌جویانه هستند. تنها ۳۶ درصد از مردم فکر می کنند که می‌توانند فساد را آزادانه و بدون عواقب گزارش دهند، درحالی که تنها ۳۸ درصد فکر می کنند گزارش فساد منجر به هرگونه اقدام مناسب می‌شود. لبنان تنها کشوری است که اکثر شهروندان (۵۴ درصد) فکر می کنند می‌توانند فساد را بدون ترس گزارش دهند.

فکر می کنند که اگر فساد را گزارش کنند از اقدامات تلافی جویانه رنج خواهند برد **٪۵۸**

فکر می کنند که اگر فساد را آزادانه گزارش کنند بدون اینکه از عواقب آن بترسند **٪۳۶**

فکر می کنند که گزارش فساد منجر به اقدام ضد فساد می شود **٪۳۸**

جمع‌بندی پیمایش

نتایج حاصل از بارومتر جهانی فساد در خاورمیانه و شمال آفریقا تصویر پیچیده‌ای را ترسیم می‌کند. شهروندان نگران فساد هستند و درحالی‌که اکثر مردم فکر می‌کنند وضعیت وخیم‌تر می شود، ۵۰ درصد از شهروندان نسبت به نقش خود در ایجاد تغییر خوش‌بین هستند.

در این کشورها، از هر پنج شهروند یک نفر برای خدمات عمومی رشوه پرداخت کرده یا از ارتباطات شخصی استفاده کرده‌اند. به‌علاوه، نیمی از افرادی که از واسطه‌ها استفاده می‌کردند نیز رشوه پرداخت کرده‌اند.

کار بسیار بیشتری برای تقویت درستکاری سیاسی لازم است. شهروندان تصور می کنند نمایندگان مجلس و مقامات دولتی فاسدترین نهادهای منطقه هستند. علاوه بر این، فساد سیاسی، ازجمله سوءاستفاده از انتخابات مانند خرید رأی و انتشار اخبار جعلی، یک چالش جدی برای روندهای دموکراتیک است. دولت‌ها باید سلامت انتخاباتی را ایجاد کنند تا امکان انتخابات عادلانه و دموکراتیک فراهم شود.

زمان آن فرا رسیده است که سیاستمداران خاورمیانه و شمال آفریقا در عمل اراده سیاسی جدی در برابر فساد نشان دهند. کشورها باید در اولین گام به تعهدات خود در کنوانسیون ملل متحد علیه فساد عمل کنند. علاوه بر این، سیستم های قضایی قوی و مستقل و همچنین تفکیک صحیح قدرت برای ارتقاء اقدامات ضدفساد ضروری است.

فرجام سخن

شاخص‌های مختلفی برای سنجش فساد و حکمرانی در سطح جهان طراحی و ارائه‌شده است. شاخص حکمرانی بانک جهانی، شاخص حکمرانی پایدار بنیاد برتسمن، شاخص ادراک فساد و بارومتر جهانی فساد شفافیت بین‌الملل و شاخص حاکمیت قانون پروژه جهانی عدالت در زمره مهم‌ترین این شاخص‌ها است. به‌رغم تفاوت‌هایی که این شاخص‌ها در روش‌های سنجش با یکدیگر دارند اما در بسیاری از موارد دارای وجه اشتراک می‌باشند. سازگاری و همسویی در مبانی نظری، ترکیبی بودن به معنای استفاده از نتایج سایر شاخص‌ها، ابتنای آن‌ها بر پیمایش نظرات نخبگان و متخصصان و بررسی ابعاد مختلف سیاسی، فرهنگ، اقتصادی و اجتماعی ازجمله این وجوه اشتراک است.

بررسی این شاخص‌ها نشان می‌دهد بین میزان فساد اداری و شیوه و کیفیت حکمرانی رابطه مستقیمی وجود دارد به این معنا که حکمرانی مطلوب منجر به کاهش فساد اداری و حکمرانی نامطلوب باعث افزایش فساد اداری می‌شود. علاوه بر این به نظر می‌رسد بین نوع اقتصاد کشورها و میزان فساد نیز رابطه وجود دارد به‌طوری‌که میزان فساد در کشورهای دارای اقتصاد مبتنی بر بازار کمتر از کشورهایی است که دارای اقتصاد دولتی هستند.

درمجموع داده‌های این شاخص‌ها نشان می‌دهد کاهش فساد اداری و بهبود حکمرانی مستلزم انجام اصلاحات در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و حقوقی است و کشورهای موفق در این زمینه با حرکت در این مسیر توانسته‌اند علاوه بر وضعیت اقتصادی و اجتماعی، وضع حکمرانی خود را نیز بهبود ببخشند.

پیوست

جدول۱: سطوح ادراک فساد در بخش دولتی ۱۸۰ کشور

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
دانمارک	۱	۸۷	ترکیه	۹۱	۳۹
نیوزلند	۱	۸۷	اکوادور	۹۳	۳۸
فنلاند	۳	۸۶	سریلانکا	۹۳	۳۸
سنگاپور	۴	۸۵	تیمور شرقی	۹۳	۳۸
سوئد	۴	۸۵	کلمبیا	۹۶	۳۷
سوئیس	۴	۸۵	اتیوپی	۹۶	۳۷
نروژ	۷	۸۴	گامبیا	۹۶	۳۷
هلند	۸	۸۲	تانزانیا	۹۶	۳۷
آلمان	۹	۸۰	ویتنام	۹۶	۳۷
لوکزامبورگ	۹	۸۰	بوسنی و هرزگوین	۱۰۱	۳۶
ایسلند	۱۱	۷۸	کوزوو	۱۰۱	۳۶
استرالیا	۱۲	۷۷	پاناما	۱۰۱	۳۶
اتریش	۱۲	۷۷	پرو	۱۰۱	۳۶
کانادا	۱۲	۷۷	تایلند	۱۰۱	۳۶
انگلستان	۱۲	۷۷	آلبانی	۱۰۶	۳۵
هنگ‌کنگ	۱۶	۷۶	الجزایر	۱۰۶	۳۵
بلژیک	۱۷	۷۵	برزیل	۱۰۶	۳۵
استونی	۱۸	۷۴	ساحل‌عاج	۱۰۶	۳۵
ایرلند	۱۸	۷۴	مصر	۱۰۶	۳۵
ژاپن	۲۰	۷۳	مقدونیه شمالی	۱۰۶	۳۵
امارات متحده عربی	۲۱	۷۱	مغولستان	۱۰۶	۳۵
اروگوئه	۲۱	۷۱	السالوادور	۱۱۳	۳۴
فرانسه	۲۳	۶۹	قزاقستان	۱۱۳	۳۴

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
ایالات‌متحده آمریکا	۲۳	۶۹	نپال	۱۱۳	۳۴
بوتان	۲۵	۶۸	فیلیپین	۱۱۳	۳۴
شیلی	۲۶	۶۷	سوازیلند	۱۱۳	۳۴
سیشل	۲۷	۶۶	زامبیا	۱۱۳	۳۴
تایوان	۲۸	۶۵	سیرالئون	۱۱۹	۳۳
باهاما	۲۹	۶۴	مولداوی	۱۲۰	۳۲
باربادوس	۳۰	۶۲	نیجر	۱۲۰	۳۲
پرتغال	۳۰	۶۲	پاکستان	۱۲۰	۳۲
قطر	۳۰	۶۲	بولیوی	۱۲۳	۳۱
اسپانیا	۳۰	۶۲	گابن	۱۲۳	۳۱
بوتسوانا	۳۴	۶۱	مالاوی	۱۲۳	۳۱
برونئی دارالسلام	۳۵	۶۰	آذربایجان	۱۲۶	۳۰
لیتوانی	۳۵	۶۰	جیبوتی	۱۲۶	۳۰
اسلوونی	۳۵	۶۰	قرقیزستان	۱۲۶	۳۰
کره جنوبی	۳۹	۵۹	اوکراین	۱۲۶	۳۰
سنت‌وینسنت و گرنادین	۳۹	۵۹	گینه	۱۳۰	۲۹
کیپ ورد	۴۱	۵۸	لائوس	۱۳۰	۲۹
قبرس	۴۱	۵۸	مالدیو	۱۳۰	۲۹
لهستان	۴۱	۵۸	مالی	۱۳۰	۲۹
کاستاریکا	۴۴	۵۶	مکزیک	۱۳۰	۲۹
جمهوری چک	۴۴	۵۶	میانمار	۱۳۰	۲۹
گرجستان	۴۴	۵۶	توگو	۱۳۰	۲۹
لتونی	۴۴	۵۶	جمهوری دومینیکن	۱۳۷	۲۸
دومینیکن	۴۸	۵۵	کنیا	۱۳۷	۲۸
سَنت لوسیا	۴۸	۵۵	لبنان	۱۳۷	۲۸

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
مالت	۵۰	۵۴	لیبریا	۱۳۷	۲۸
گرانادا	۵۱	۵۳	موریتانی	۱۳۷	۲۸
ایتالیا	۵۱	۵۳	پاپوا گینه‌نو	۱۳۷	۲۸
مالزی	۵۱	۵۳	پاراگوئه	۱۳۷	۲۸
روآندا	۵۱	۵۳	روسیه	۱۳۷	۲۸
عربستان سعودی	۵۱	۵۳	اوگاندا	۱۳۷	۲۸
موریس	۵۶	۵۲	آنگولا	۱۴۶	۲۶
نامیبیا	۵۶	۵۲	بنگلادش	۱۴۶	۲۶
عمان	۵۶	۵۲	گواتمالا	۱۴۶	۲۶
اسلواکی	۵۹	۵۰	هندوراس	۱۴۶	۲۶
کوبا	۶۰	۴۸	جمهوری اسلامی ایران	۱۴۶	۲۶
یونان	۶۰	۴۸	موزامبیک	۱۴۶	۲۶
اردن	۶۰	۴۸	نیجریه	۱۴۶	۲۶
کرواسی	۶۳	۴۷	کامرون	۱۵۳	۲۵
سائوتومه و پرنسیپ	۶۴	۴۶	جمهوری آفریقای مرکزی	۱۵۳	۲۵
واناتو	۶۴	۴۶	مجمع‌الجزایر قمر	۱۵۳	۲۵
آرژانتین	۶۶	۴۵	تاجیکستان	۱۵۳	۲۵
بلاروس	۶۶	۴۵	ازبکستان	۱۵۳	۲۵
مونته‌نگرو	۶۶	۴۵	ماداگاسکار	۱۵۸	۲۴
سنگال	۶۶	۴۵	زیمباوه	۱۵۸	۲۴
مجارستان	۷۰	۴۴	اریتره	۱۶۰	۲۳
رومانی	۷۰	۴۴	نیکاراگوآ	۱۶۱	۲۲
آفریقای جنوبی	۷۰	۴۴	کامبوج	۱۶۲	۲۰
سورینام	۷۰	۴۴	چاد	۱۶۲	۲۰
بلغارستان	۷۴	۴۳	عراق	۱۶۲	۲۰

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
جامائیکا	۷۴	۴۳	بروندی	۱۶۵	۱۹
تونس	۷۴	۴۳	کنگو	۱۶۵	۱۹
ارمنستان	۷۷	۴۲	ترکمنستان	۱۶۵	۱۹
بحرین	۷۷	۴۲	جمهوری دموکراتیک کنگو	۱۶۸	۱۸
جزایر سلیمان	۷۷	۴۲	گینه بیسائو	۱۶۸	۱۸
بنین	۸۰	۴۱	هائیتی	۱۶۸	۱۸
چین	۸۰	۴۱	لیبی	۱۶۸	۱۸
غنا	۸۰	۴۱	کره شمالی	۱۷۲	۱۷
هند	۸۰	۴۱	افغانستان	۱۷۳	۱۶
مراکش	۸۰	۴۱	گینه استوایی	۱۷۳	۱۶
بورکینافاسو	۸۵	۴۰	سودان	۱۷۳	۱۶
گویان	۸۵	۴۰	ونزوئلا	۱۷۴	۱۶
اندونزی	۸۵	۴۰	یمن	۱۷۷	۱۵
کویت	۸۵	۴۰	سوریه	۱۷۸	۱۳
لسوتو	۸۵	۴۰	سودان جنوبی	۱۷۹	۱۲
ترینیداد و توباگو	۸۵	۴۰	سومالی	۱۸۰	۹
صربستان	۹۱	۳۹			

جدول۲: امتیازات و رتبه‌بندی شاخص حاکمیت قانون در کشورهای جهان

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
دانمارک	۱	۰/۹۰	پاناما	۶۴	۰/۵۲
نروژ	۲	۰/۸۹	قزاقستان	۶۵	۰/۵۲
فنلاند	۳	۰/۸۷	بلاروس	۶۶	۰/۵۲
سوئد	۴	۰/۸۵	مالاوی	۶۷	۰/۵۱
هلند	۵	۰/۸۴	هندوستان	۶۸	۰/۵۱
آلمان	۶	۰/۸۴	سورینام	۶۹	۰/۵۱
اتریش	۷	۰/۸۲	پرو	۷۰	۰/۵۱
نیوزلند	۸	۰/۸۲	آلبانی	۷۱	۰/۵۱
کانادا	۹	۰/۸۱	الجزایر	۷۲	۰/۵۱
استونی	۱۰	۰/۸۱	بورکینافاسو	۷۳	۰/۵۰
استرالیا	۱۱	۰/۸۰	مراکش	۷۴	۰/۵۰
انگلستان	۱۲	۰/۸۰	گویان	۷۵	۰/۵۰
سنگاپور	۱۳	۰/۸۰	تایلند	۷۶	۰/۵۰
بلژیک	۱۴	۰/۷۹	اکراین	۷۷	۰/۵۰
ژاپن	۱۵	۰/۷۸	صربستان	۷۸	۰/۵۰
هنگ کنک	۱۶	۰/۷۷	بنین	۷۹	۰/۵۰
فرانسه	۱۷	۰/۷۳	کلمبیا	۸۰	۰/۵۰
کره جنوبی	۱۸	۰/۷۳	ویتنام	۸۱	۰/۴۹
جمهوری چک	۱۹	۰/۷۳	چین	۸۲	۰/۴۹
آمریکا	۲۰	۰/۷۱	مولداوی	۸۳	۰/۴۹
اسپانیا	۲۱	۰/۷۱	السالوادور	۸۴	۰/۴۸
پرتغال	۲۲	۰/۷۱	قرقیزستان	۸۵	۰/۴۸
اروگوئه	۲۳	۰/۷۱	بلیز	۸۶	۰/۴۸
کاستاریکا	۲۴	۰/۶۹	اکوادور	۸۷	۰/۴۸
شیلی	۲۵	۰/۶۸	روسیه	۸۸	۰/۴۷

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
اسلوونی	۲۶	۰/۶۷	لبنان	۸۹	۰/۴۷
لهستان	۲۷	۰/۶۶	فیلیپین	۹۰	۰/۴۷
ایتالیا	۲۸	۰/۶۵	تانزانیا	۹۱	۰/۴۷
باربادوس	۲۹	۰/۶۵	زامبیا	۹۲	۰/۴۷
سنت کیت و نویس	۳۰	۰/۶۵	ساحل عاج	۹۳	۰/۴۶
رومانی	۳۱	۰/۶۴	ازبکستان	۹۴	۰/۴۶
امارات متحده عربی	۳۲	۰/۶۴	دومینیکن	۹۵	۰/۴۶
آنتیگوا و باربودا	۳۳	۰/۶۳	گواتمالا	۹۶	۰/۴۶
نامیبیا	۳۴	۰/۶۲	لیبریا	۹۷	۰/۴۶
سنت وینسنت	۳۵	۰/۶۲	سیرالئون	۹۸	۰/۴۵
یونان	۳۶	۰/۶۲	مکزیک	۹۹	۰/۴۵
موریس	۳۷	۰/۶۱	توگو	۱۰۰	۰/۴۵
سنت لوسیا	۳۸	۰/۶۱	کنیا	۱۰۱	۰/۴۵
باهاما	۳۹	۰/۶۱	جمهوری اسلامی ایران	۱۰۲	۰/۴۵
روآندا	۴۰	۰/۶۱	مالی	۱۰۳	۰/۴۵
گرجستان	۴۱	۰/۶۱	نیجر	۱۰۴	۰/۴۴
کرواسی	۴۲	۰/۶۱	گینه	۱۰۵	۰/۴۴
گرنادا	۴۳	۰/۶۰	نیجریه	۱۰۶	۰/۴۳
بوتسوانا	۴۴	۰/۵۹	ماداگاسکار	۱۰۷	۰/۴۳
دومینیکن	۴۵	۰/۵۹	موزامبیک	۱۰۸	۰/۴۳
آرژانتین	۴۶	۰/۵۸	ترکیه	۱۰۹	۰/۴۲
آفریقای جنوبی	۴۷	۰/۵۸	میانمار	۱۱۰	۰/۴۲
غنا	۴۸	۰/۵۸	آنگولا	۱۱۱	۰/۴۱
اردن	۴۹	۰/۵۷	بنگلادش	۱۱۲	۰/۴۱
جامائیکا	۵۰	۰/۵۶	اوگاندا	۱۱۳	۰/۴۰
مالزی	۵۱	۰/۵۵	نیکاراگوئه	۱۱۴	۰/۴۰

نام کشور	رتبه	امتیاز	نام کشور	رتبه	امتیاز
سنگال	۵۲	۰/۵۵	هندوراس	۱۱۵	۰/۴۰
مغولستان	۵۳	۰/۵۵	زیمباوه	۱۱۶	۰/۴۰
بلغارستان	۵۴	۰/۵۴	پاکستان	۱۱۷	۰/۳۹
ترینیداد و توباگو	۵۵	۰/۵۴	اتیوپی	۱۱۸	۰/۳۹
مقدونیه	۵۶	۰/۵۴	بولیوی	۱۱۹	۰/۳۸
مجارستان	۵۷	۰/۵۳	کامرون	۱۲۰	۰/۳۷
برزیل	۵۸	۰/۵۳	مصر	۱۲۱	۰/۳۶
نپال	۵۹	۰/۵۳	موریتانی	۱۲۲	۰/۳۵
بوسنی و هرزگوین	۶۰	۰/۵۳	افغانستان	۱۲۳	۰/۳۵
تونس	۶۱	۰/۵۳	کنگو	۱۲۴	۰/۳۳
اندونزی	۶۲	۰/۵۲	کامبوج	۱۲۵	۰/۳۲
سریلانکا	۶۳	۰/۵۲	ونزوئلا	۱۲۶	۰/۲۸

فهرست منابع

- درگاه اینترنتی شاخص حکمرانی جهانی به نشانی:

http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home

- Bertelsmann Stiftung, Sustainable Governance Indicators 2019, Retrieved February 12, 2020 from: www.sgi-network.org
- Kaufmann, D. , Kraay, A. and Mastruzzi, M. (2010), "The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues", World Bank, Draft Policy Research Working Paper
- Transparency International, Corruption Perceptions Index 2019, Retrieved February 23, 2020 from: www.transparency.org/cpi
- Transparency International, Global Corruption Barometer (Middle East & North Africa 2019, Retrieved February 25, 2020 from: www.transparency.org/research/gcb
- World Justice Project, Rule of Law Index 2019, Retrieved February 1, 2020 from: www.worldjusticeproject.org